

Місто Суми під мікроскопом: про бюджет і не тільки

“До булави треба ще й голови”.
Народна мудрість.

2017 рік

“Здійснено в рамках проекту за підтримки Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні. Погляди авторів не обов'язково збігаються з офіційною позицією уряду США. / Supported by the Democracy Grants Program of the U.S. Embassy in Ukraine. The views of the authors do not necessarily reflect the official position of the U.S. Government.”

Зміст

ВСТУП.....	2
ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ.....	3
Участь громадськості в бюджетному процесі.....	5
Прозорість бюджету.....	6
Призначення керівників комунальних підприємств.....	7
ХТО ФОРМУЄ БЮДЖЕТ?.....	9
Стадії бюджетного процесу.....	10
Центри прийняття рішень – точки впливу.....	13
ДОХІДНА ЧАСТИНА БЮДЖЕТУ.....	14
Хто наповнює місцеву скарбницю?.....	14
ВИДАТКОВА ЧАСТИНА.....	20
Бюджет розвитку Сум: історія невикористаних можливостей.....	22
Як втратити 13,8 мільйонів гривень на рівному місці.....	23
Героїв треба знати в обличчя.....	24
Переможенки.....	26
ТОП-5 підприємств, які отримують кошти з бюджету.....	28
ПРИКЛАДИ КОРУПЦІЇ У ДОХІДНІЙ ЧАСТИНІ БЮДЖЕТУ.....	32
Податкова пільга для ПАТ «Сумхімпром».....	32
Уникнення земельних аукціонів.....	33
Ресторан для экс-депутата.....	34
Земля під індивідуальне житлове будівництво.....	34
Ухилення від сплати пайових внесків.....	35
ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ, АБО ПІАР ЗА ГРОШІ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ.....	36
СУМНИЙ ТРАНСПОРТ.....	39
Кредит ЄІБ на тролейбуси.....	42
ПІСЛЯМОВА.....	44

ВСТУП

Українська політика, в тому числі і місцева, сповнена парадоксів. Наприклад місцеві еліти подають плоди бюджетної децентралізації за власні заслуги. В кожному місті чи містечку мер сміливо може вийти до виборців і сказати: “Люди! Всі 25 років попередня влада нічого не робила для вас. Але я і моя команда – це перші люди, які справді дбають про вас! Ми будуємо, ми ремонтуємо, ми стелимо асфальт, ми кладемо плитку. І, якщо це ще не відбулося у вашому дворі, то лише трішки почекайте. Черга обов’язково дійде до вас, бо ми молодці і професіонали”. І виборці зазвичай підтримають діючу місцеву владу на виборах, зітхаючи: “може вони там і крадуть, але ж в місті щось робиться!”.

Насправді головна заслуга в цьому не місцевих депутатів, а уряду і парламентарів, які дали місцевим громадам значні можливості для наповнення місцевої казни. А якщо говорити про місто Суми, то тут ще і присутня значна доля цинізму, адже фракція “Батьківщини” у Верховній Раді не підтримувала бюджетну децентралізацію. Однак сумська “Батьківщина”, яка знаходиться в місті при владі, користується її плодами сповна.

Саме тому, готуючи аналіз бюджету міста Суми, ми вирішили вийти за рамки простого порівняння цифр, а подивитися дещо ширше: описати головні міські проблеми, типові корупційні схеми, систему прийняття рішень. Ми переконані, що без стратегічного бачення розвитку міста, безсистемні видатки – це “розмазування масла по хлібові”. Коли по суті не вирішується жодна міська проблема, а рішення про будівництво тих чи інших об’єктів залежить від спритності та авторитету лобістів та начальників профільних управлінь.

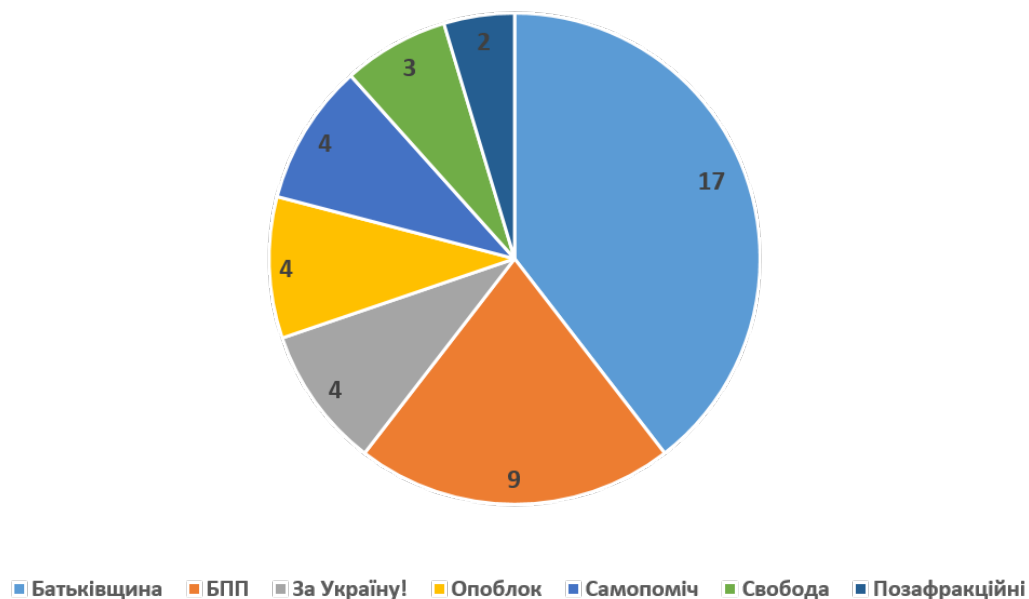
Слід не забувати, що в Україні все швидко змінюється як в позитивний, так і негативний бік. Казка під назвою “бюджетна децентралізація” може так же раптово закінчитися, як і почалася. І щоб сумчани потім не шкодували за безцільно витраченими мільйонами, ми підготували цю аналітичну записку. Адже знання про бюджет – це лише перший крок до змін! Попереду багато спільної роботи влади і громадськості на благо нашого міста.

ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ

Останні зміни політичного ландшафту в місті Суми відбулися восени 2015 року, коли ми з вами обирали собі на шию міського голову та депутатів Сумської міської ради. Чергові місцеві вибори на нас чекають у 2020 році, тобто якщо ви хочете більш швидких змін -учіться впливати на нинішнього міського голову і нинішній склад міської ради.

В результаті місцевих виборів-2015 у місті Суми був обраний міським головою Олександр Лисенко, який до цього був обраний тимчасово після дострокового складання повноважень попереднім міським головою Геннадієм Мінаєвим на тлі перемоги Революції Гідності. Розклад сил у Сумській міській раді 7 скликання має наступний вигляд:

Депутатські фракції у Сумській міській раді

З позитивного у Сумській міській раді слід зазначити часткове оновлення (і омолодження) складу депутатів, відносно велику кількість фракцій та зменшення кількості депутатів (було 75, стало 42). Велика кількість фракцій – це позитив, тому що в таких умовах депутатам приходиться домовлятися між собою, іти на компроміси, враховувати думку інших сторін, що є основою парламентської демократії і підвищує якість прийнятих рішень.

Однозначно негативним є те, що “Батьківщина” в результаті виборів отримала майже монопольну більшість у сесійній залі – ця фракція налічує 17 депутатів

плюс двоє позафракційних (міський голова Олександр Лисенко і секретар міської ради Андрій Баранов). В сесійній залі голосують 43 людини – 42 депутати і міський голова, тож для прийняття рішення достатньо 22 голоси. Коли одна фракція має 19 з 22 необхідних голосів, це створює завеликі можливості для концентрації влади.

Фактично, зараз у Сумській міській раді склалася стійка коаліція між “Батьківщиною” і “Самопоміччю”, за що остання отримала посади аж двох заступників міського голови – Альону Дмитрієвську та Олександра Журбу. Така собі політична угода з квотним розподілом посад. Разом ці дві фракції мають $19+4=23$ голоси, що достатньо для прийняття рішень, але досить хитко – пара депутатів не прийде на засідання, і більшість зруйнована. Саме тому у коаліції є ще дві підпори під владний табурет – фракції “Опозиційного блоку” (+4 голоси) та “Свободи” (+3 голоси). В більшості рішень вони голосують синхронно з владною коаліцією.

Що до опозиції, то цим словом у Сумській міській раді 7 скликання можна назвати лише дві фракції – “За Україну!” та “БПП/Солідарність”. Разом вони мають $4+9=13$ голосів, тож навіть включення питань до порядку денного міської ради за їх ініціативи часто не є простим.

Буває й так, що і депутати від опозиції власні інтереси ставлять вище інтересів громади. Прикладом таких дій було голосування за призначення на посаду заступника мера представника БПП Ольги Волошиної. Тоді фракція БПП не захотіла ставити першим питання про відставку виконкому, боячись, що мерська більшість провалить голосування за однопартійця. Був також випадок коли представник фракції “За Україну!” (власник приватного жеку) не голосував за скасування рішення виконкому про підняття тарифів на послуги ЖКГ. Аргументом останнього була необхідність подальшої співпраці з виконкомом у дані сфері.

Мораль цієї басні така: хочете впливати на прийняття рішень у місті, учіться впливати на міського голову і депутатів. Коли розглядаються важливі для вас питання, приходьте на сесії з плакатами, телефонуйте депутатам перед сесією, пишіть до них звернення, ходіть на прийоми, пишіть письмові доручення виборців до депутата – всі можливості для цього у вас є. Питання лише в тому, як ми, виборці, цими інструментами впливу користуємося, а також в тому, хто з депутатів як реагує на такий вплив.

Борітеся, поборете!

Участь громадськості в бюджетному процесі

Перш за все слід щиро визнати, що під узагальненим терміном “громадськість” називають зовсім різних людей, у тому числі:

- політичних лузерів, що зареєстрували ГО;
- “громадських рекетирів”, що намагаються впливати на владу виключно заради власної вигоди;
- грантожерів-профанаторів, для яких звіт перед донором важливіший за результат;
- просто міських божевільних, з нереалізованим почуттям власної значущості.

Однак не все так сумно в Сумах. У нашому місті дійсно доволі сильне середовище громадських організацій, завдяки тиску яких влада впроваджує позитивні зміни. В тому числі і в бюджетному процесі.

Для впливу на владу, в тому числі і на формування бюджету у громадськості є кілька інструментів. Коротко опишемо кожен із них:

1. Громадська рада при виконавчому комітеті

Один із найстаріших інструментів, який 10-12 тому здавався новацією, а сьогодні є швидше анахронізмом. Якісний склад громадської ради у Сумах дуже низький, а спектр ГО, що до неї входять, надто широкий. Тому щоб прийняти рішення громадської ради необхідно пройти тяжкий етап “говорильні” з часто безглуздими дискусіями. Саме ж рішення має рекомендаційний характер.

2. Парципаторний бюджет (бюджет участі)

Запроваджений у Сумах в 2016 році. Тоді було підтримано 10 локальних та 7 загальноміських проектів на загальну суму 5 млн. грн., які набрали найбільшу кількість голосів громадян. Всі вони реалізуються вже в 2017 році. На 2018 рік в міській казні передбачається витратити 6 млн. грн. Цей інструмент на сьогоднішній день – найефективніший. Однак він більш корисний для ініціативних груп мешканців, які прагнуть отримати фінансування на відносно невеликі об’єкти. Більш глобальні пропозиції (наприклад збільшення фінансування на молодіжну політику) за допомогою бюджету участі пролобіювати не вдасться.

3. Громадські слухання щодо проектів міського бюджету та Програми економічного і соціального розвитку міста

Слово “слухання” дуже влучно характеризує цей захід. Протягом кількох годин присутні слухають як начальник фіндепартаменту та начальники інших департаментів зачитують інформацію (фактично трохи розширену пояснювальну записку до проекту бюджету). Більшість аудиторії – це службовці органів місцевого самоврядування. Але також участь в слуханнях беруть й ініціативні групи з числа мешканців міста. Пропозиції до бюджету приймаються як заздалегідь в електронній формі, так і під час самих слухань. Однак до проекту бюджету вони не включаються, а передаються відповідним структурним підрозділам на опрацювання. При сприятливих обставинах запропоновані мешканцями ідеї можуть знайти своє місце під час внесення поправок до бюджету протягом року. В цілому наявність громадських слухань – це позитивне явище, однак цей інструмент міг би бути більш ефективним, якби вони проходили на стадії формування бюджетних запитів розпорядниками коштів.

4. Внесення пропозицій на рівні розпорядників коштів

Потребує часу і наполегливості, однак може бути цілком ефективним. Якщо розпорядник коштів ваші пропозиції внесе до своїх бюджетних запитів, то це вже половина успіху. Однак необхідно ретельно слідкувати, щоб вони були збережені на кожному етапі бюджетного процесу (детально про стадії бюджетного процесу мова йтиме далі).

Прозорість бюджету

Дуже важливо, щоб громадяни (хоча б найбільш зацікавлені) могли не тільки ознайомитися з бюджетом, а і зрозуміти його.

Серед позитивних особливостей м. Суми можна виділити:

- наявність окремого розділу на сайті міської ради під назвою “Міський бюджет”, де окрім самого головного фінансового документа міста публікуються всі зміни до нього, оперативна інформація про стан виконання дохідної частини, звіти про виконання бюджету. Це значно спрощує пошуки, оскільки не треба шукати необхідну бюджетну інформацію серед маси інших документів;
- пооб’єктний розпис видатків бюджету розвитку у додатку №6;
- наявність Бюджетного регламенту, в якому розписані стадії формування бюджету та передбачені громадські слухання проекту бюджету на наступний рік.

Не кожен обласний центр в Україні може цим похвалитися. Однак в прозорості бюджетної інформації міській владі Сум є куди просуватися далі:

- запровадити на офіційному сайті розділ “Відкритий бюджет”, на базі порталу openbudget.in.ua, де б вся бюджетна інформація подавалася у формі зручної інфографіки онлайн;
- запровадити розділ “Бюджет на мапі”, де на карті відображалися б всі об’єкти, які будуються за рахунок коштів громади, їх вартість та строки виконання. Такий ресурс успішно функціонує в Дніпропетровській області: <http://www.openbudget.dp.gov.ua/> ;
- у всіх випадках дотримуватися 20-денного терміну опублікування проектів змін до бюджету, аби депутати та громадськість могли їх проаналізувати та внести відповідні пропозиції.

Призначення керівників комунальних підприємств

Кожна партія, прийшовши до влади на місцевому рівні, намагається розставити своїх людей на керівні посади. Місто Суми у цьому не є винятком. По суті нічого надзвичайного в цьому немає, адже партія за своїм визначенням є об’єднанням людей, які прагнуть прийти до влади, аби реалізувати свою програму. Однак ефективність таких призначень часто можна ставити під сумнів. Особливо, якщо говорити про керівників комунальних підприємств, адже вони не виконують функцій органів місцевого самоврядування, а їх мета одна – приносити прибуток, який ітиме в міську казну.

На практиці посади в комунальних підприємствах є одним із чинників міцності депутатської коаліції. Їх віддають на відкуп депутатам з провладної більшості, щоб забезпечувати стабільні голосування. Справа в тому, що депутат міської ради за виконання своїх обов’язків не отримує заробітної плати. Говорити про якусь партійну дисципліну не доводиться, а от прив’язка до місця роботи із непоганою зарплатою працює на всі сто.

У м. Суми є 16 комунальних підприємств. Половина з їх директорів має відношення до провладної у місті партії “Батьківщина”. Наведемо їх:

КП "Міськводоканал" – Сагач Анатолій Григорович;

КП "Зеленбуд" – Лаврик Володимир Володимирович;

КП "Шляхрембуд" – Вегера Олександр Олексійович;

КП "Сумикомунінвест" – Левченко Олег Олександрович;

КП "Сумижитло" – Клименко Олена Володимирівна;

КП "Інфосервіс" – Дяговець Олена Володимирівна;

КП "Сумитеплоенергоцентрально" – Скоробагатський Євген Олексійович;

КП "Архітектура. Будівництво. Контроль" – Никоненко Володимир Вікторович.

Чи корисно це для "Батьківщини"? Безумовно. От тільки чи вигідно це громаді? Сумнівно. Щоб підприємство ефективно працювало, необхідний успішний менеджер, а не людина із правильним партійним квитком.

ХТО ФОРМУЄ БЮДЖЕТ?

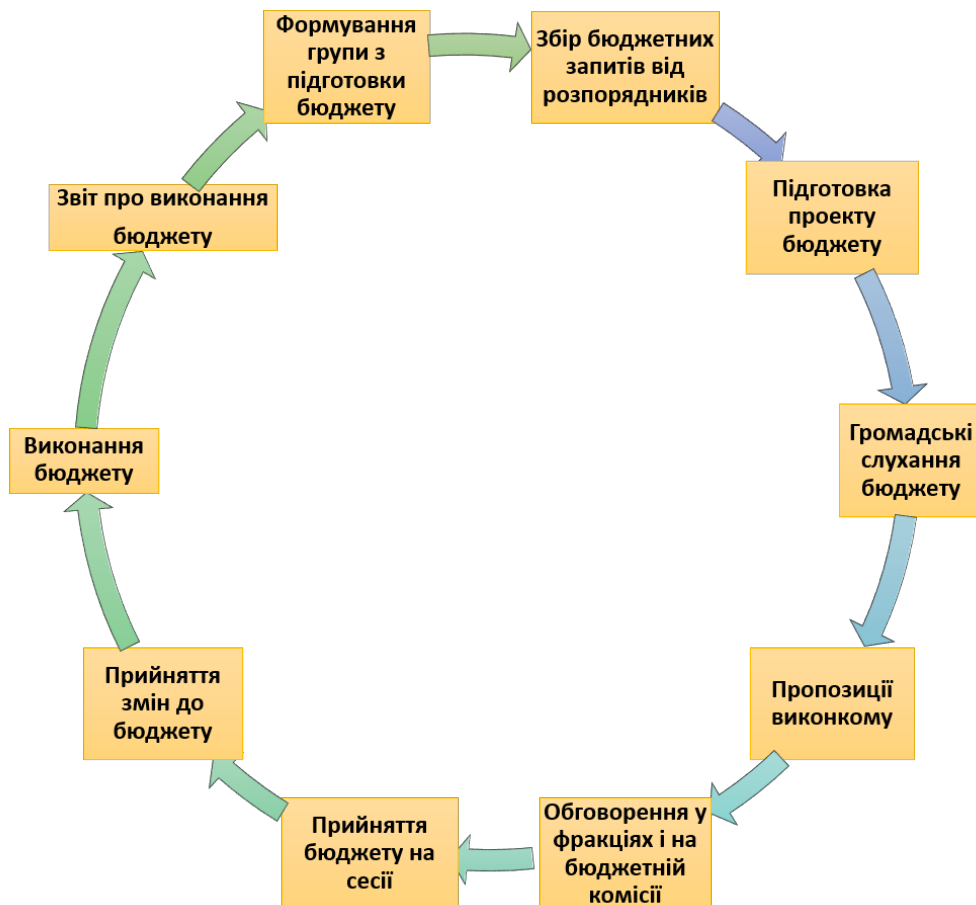
Розуміти процедуру формування бюджету і знати центри прийняття рішень потрібно кожній розумній людині, кожному платнику податків. Бо центри прийняття рішень одночасно є і центрами впливу, якщо ви хочете, щоб ваші податки витрачалися саме згідно ваших побажань, а не так, як того хоче чиновник або депутат.

Тут треба одразу пояснити, що є формальна процедура, а є реальне прийняття рішень.

Що до формальної процедури, то знайти її можна в двох документах:

- у **бюджетному кодексі** (це загальноукраїнські правила роботи з бюджетами різних рівнів);
- у **бюджетному регламенті** (він приймається у кожному місті окремо і розширює, але не суперечить бюджетному кодексу, існує не у всіх містах).

Якщо дуже стисло, то процедура формування і прийняття бюджету має наступний вигляд:

Стадії бюджетного процесу

1. Формування групи з підготовки бюджету наступного року.

Згідно бюджетного регламенту у Сумах така група має формуватися у рівних частинах з чиновників, депутатів та представників громадськості, проте в реальності формується щороку виключно з чиновників).

2. Збір бюджетних запитів від головних розпорядників бюджетних коштів.

Зазвичай розпорядники просять більше, а департамент фінансів обрізає їх “хотелкі”, це завжди конфліктна історія.

3. Підготовка проекту бюджету.

На цьому етапі робоча група з питань підготовки бюджету (в реальності – департамент фінансів) із бюджетних запитів розпорядників формує проект бюджету на наступний рік з урахуванням прогнозних показників дохідної частини. Це історія як з дитячої книжки – “ми ділили апельсин”.

4. Громадські слухання проекту бюджету.

Проект бюджету на наступний рік публікується на офіційних сайтах міської ради, дається термін для надання пропозицій від громадськості. Зазвичай такою можливістю громада не користується – бо не знають про його існування і в більшості не вміють читати бюджет. Проте він існує, і ним варто користуватися. Після завершення терміну для надання пропозицій від громадськості, проводяться громадські слухання проекту бюджету. Ця процедура формальна, але вона передбачає голосування тих, хто присутній на громадських слуханнях, тож цим інструментом теж можна користуватися для лобювання змін до бюджету, потрібних громаді. Тільки це потребує аналізу проекту бюджету і відповідної підготовки.

5. Засідання виконкому із прийняттям пропозицій до бюджету

Виконавчий комітет Сумської міської ради (як і будь-якої іншої) проводить своє засідання, на якому обговорює і приймає консолідовану пропозицію виконавчого комітету до Сумської міської ради про те, яким члени виконкому хочуть бачити бюджет наступного року. Це пропозиція, вона не є чимось

фундаментальним і не змінним, депутати міської ради принципово можуть не залишити жодного пункту цих пропозицій у фінальному документі. Проте, в реальності пропозиції виконкому і стають реальним бюджетом. Тому момент засідання виконкому з приводу бюджету наступного року теж не слід пропускати, якщо ви любієте зміни до кошторису громади. Можна говорити з членами виконкому до засідання, можна прийти на засідання з підготовленою пропозицією і просити членів виконкому включити її до документу.

6. Обговорення бюджету в депутатських фракціях і на бюджетній комісії міської ради

Проект бюджету обговорюється на депутатських фракціях, що створені у міській раді. Це процедура не обов'язкова, проте дуже бажана. Проте, більшість депутатів у бюджеті не розуміється і приймає рішення, виходячи з якихось інших міркувань.

Обговорення проекту бюджету на профільній постійній комісії міської ради є обов'язковим, без протоколу бюджетної комісії бюджет не може бути розглянутий у сесійній залі.

Хочете вплинути на проект бюджету – шукайте контакти депутатів і телефонуйте їм, просіть підтримати потрібні вам зміни.

7. Прийняття бюджету на сесії міської ради

Після схвалення проекту бюджету на наступний рік профільною постійною комісією міської ради, він розглядається на сесії. Зазвичай це остання сесія перед новим роком, так що якщо вам потрібно знайти рішення міської ради про бюджет – дивіться рішення сесії в грудні, найближчої до нового року. Це найважливіший етап. Кожен депутат має право вносити пропозиції до проекту бюджету. Але їх треба підготувати письмово і вони мають бути збалансованими – тобто якщо десь збільшити бюджет, то десь його треба зменшити. Звертайтеся до депутата по вашому округу, зробіть йому письмове доручення підготувати пропозицію до бюджету. Це може спрацювати – бо депутат хоче, щоб його обрали ще, і йому прийдеся приходити до вас перед виборами. Користуйтеся цим.

8. Прийняття змін до бюджету

Майже ніколи не буває так, щоб план на 100% співпав із фактом. Те саме із бюджетом – в процесі його виконання буває дуже по-різному. Іноді бюджет перевиконується через економічне зростання або через свідоме заниження показників дохідної частини), тоді після шести місяців виконання бюджет коригується і гроші від перевиконання розподіляються окремо. У випадку недовиконання приходиться урізати видаткову частину бюджету. І все це робиться на сесії міської ради, і на все це можна і потрібно впливати.

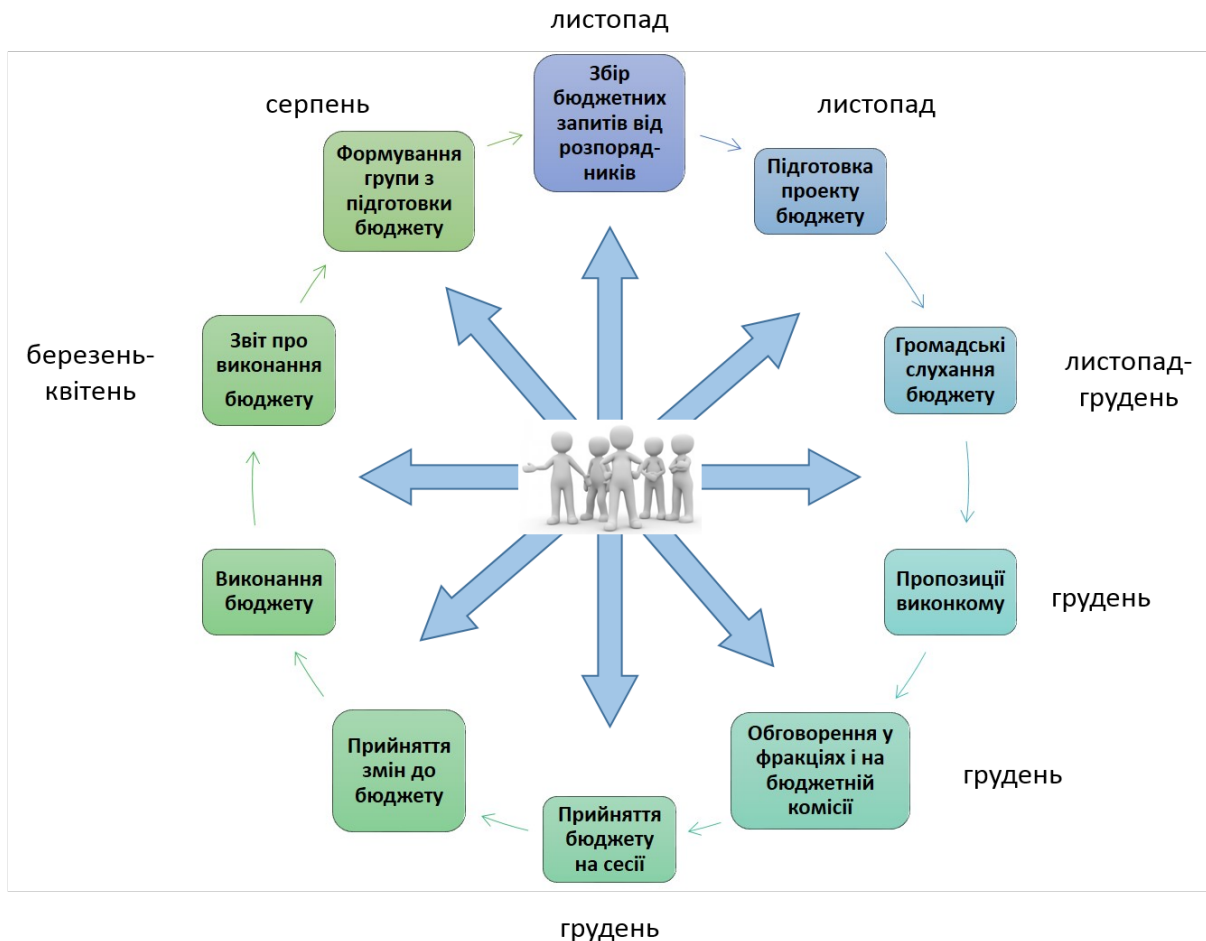
9. Виконання бюджету

Процес виконання бюджету – це справа розпорядників, і тут особливо нічого не зміниш. Хіба що розпорядник може змінити свій бюджет і “перекинути” видатки з однієї статті на іншу, в рамках бюджетних призначень. Буває і так, що розпорядники коштів через свою недолугість не здатні використати ті гроші, що були передбачені для них в бюджеті. Для прикладу, у 2016 році три головні розпорядники – виконком, управління капітального будівництва та департамент інфраструктури – на трьох не змогли використати 129 млн. грн, тому вони стали частиною так званого вільного залишку і перейшли в бюджет 2017 року. Для розуміння масштабу цієї цифри просто скажемо, що вона майже втричі більша за бюджет розвитку Сум у 2013 році (останній рік каденції попереднього мера).

10. Звіт про виконання бюджету, перехід вільного залишку в новий бюджет

Після Нового року, приблизно в лютому відбувається затвердження звіту про виконання бюджету минулого року. Це формальна процедура, але вона дуже важливо – після цього з’являються документи про звіт на сайті міської ради. Більше того, після затвердження міською радою звіту про виконання бюджету минулого року його залишки переходять у новий бюджет. Тобто всі гроші, що були на рахунках бюджетних розпорядників, але не були з якихось причин використані, переходять у бюджет наступного року і міська рада розподіляє їх окремо. Якщо ви чомусь не були успішні у лобюванні своїх побажань до бюджету, не пропустіть голосування у міськраді, на якому ділитимуть вільний залишок. Це теж непогана можливість для впливу.

Як бачите, практично на кожній зі стадій бюджетного процесу організована громадськість може впливати на прийняття рішень, тому бюджетний цикл можна зобразити і в такому вигляді:

Центри прийняття рішень – точки впливу

Реальна процедура прийняття рішень зазвичай відрізняється від передбаченої у законодавстві, і місто Суми тут не є винятком. Фактично, на формування бюджету Сум впливають всього декілька людей:

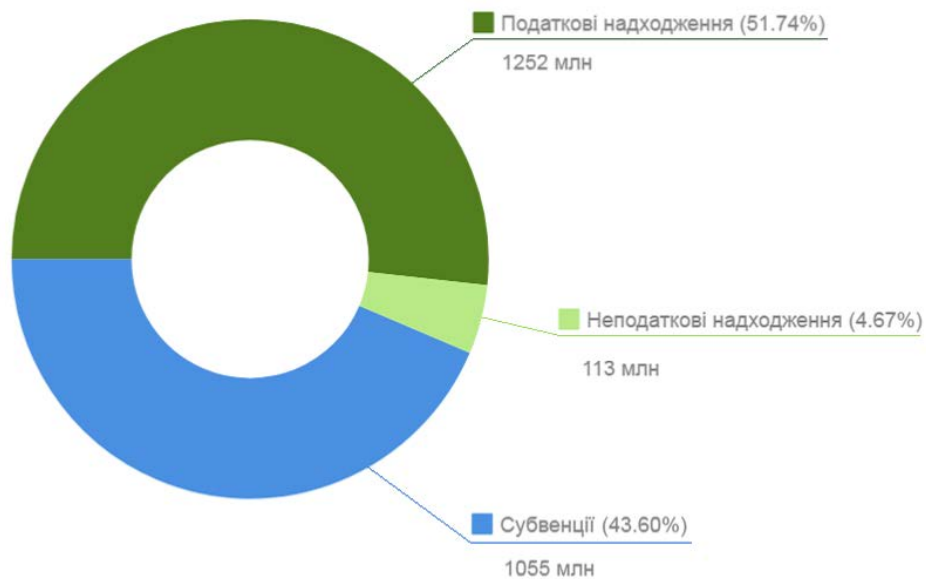
- міський голова Олександр Лисенко;
- його перший заступник Володимир Войтенко;
- директор департаменту фінансів Світлана Липова;
- депутат СМР Володимир Шилов;
- экс-заступник, а нині радник міського голови Віктор Волонтирець.

Хочете, щоб ваші ініціативи на користь громади були враховані у бюджеті і втілені в реальність, шукайте можливості впливу на цих людей. Це може виявитися простішим, аніж використовувати механізми, передбачені бюджетним кодексом.

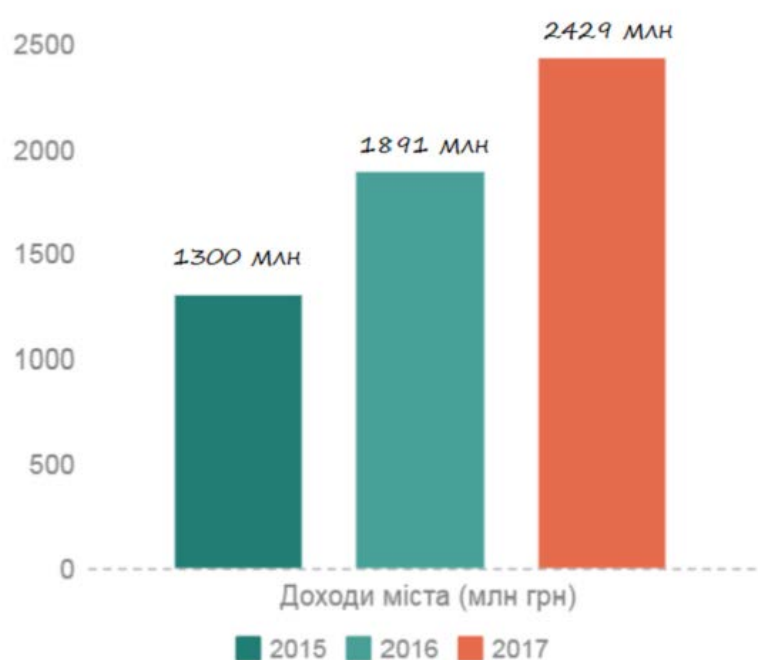
ДОХІДНА ЧАСТИНА БЮДЖЕТУ

Хто наповнює місцеву скарбницю?

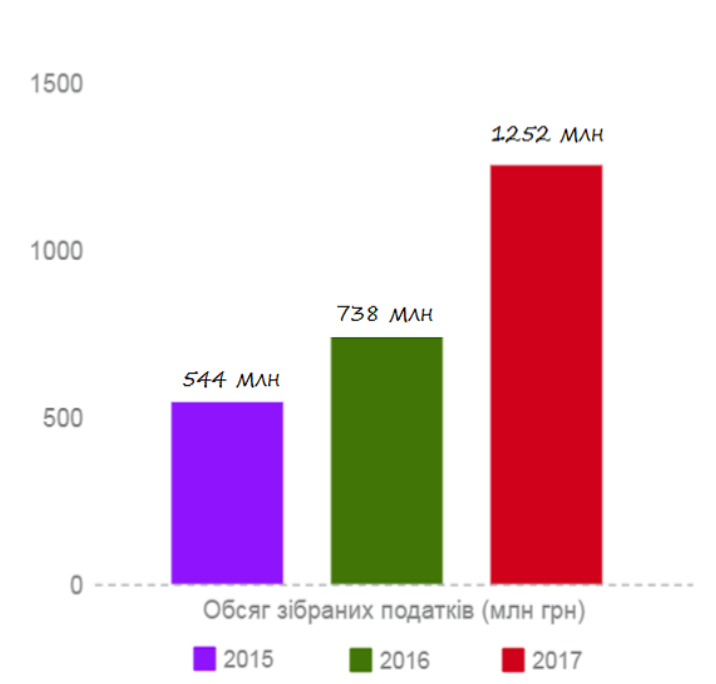
Загальний обсяг видатків бюджету на 2017 рік у Сумах складає 2,429 мільярди гривень. Сюди входять і зароблені містом кошти, і офіційні трансферти від держави у вигляді субвенцій. Хороший показник для українського міста — це перевищення власних доходів над субвенціями. Для Сум пропорція становить 57%-43% на користь власних надходжень.

Порівняно з минулим роком доходи зросли на 28% – у 2016 вони становили близько 1,9 мільярда гривень.

Але якщо виокремити з цієї суми податкові надходження, то приріст становить вражаючі 69%, з 738 до 1252 млн. на рік.

Звідки взявся такий приріст? По-перше, були підняті ставки деяких податків, наприклад ПДФО і акцизного збору (чому і наскільки саме трохи нижче). По-друге, місцеві бюджети не так сильно відчують стагнацію в економіці, оскільки їх наповнюють не підприємства, а самі жителі, і зростання на цьому рівні перевищує “середню температуру по лікарні”. По-третє, звісно ж, інфляція, яка вносить свою лепту у “збільшення” міської казни. *Міністерство фінансів наводить цифру у 12,4% інфляції за 2016 рік.*

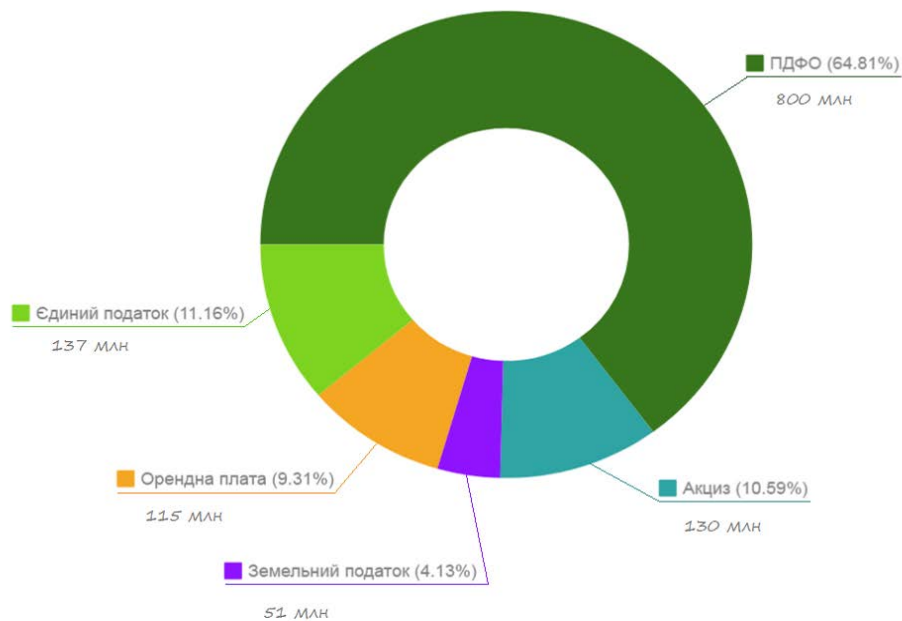
У міських бюджетів є п'ять основних “стовпів”, з яких вони отримують кошти:

- **Податок на доходи фізичних осіб**, або скорочено ПДФО, становить 18% від доходу кожної фізичної особи отриманого у місті
- **Акцизний податок**, з кожної проданої на території міста у роздрібній торгівлі одиниці підакцизного товару
- **Земельний податок**, плата за користування землею що знаходиться на балансі міста
- **Орендна плата**, плата за використання приміщень, які знаходяться у комунальній власності міста
- **Єдиний податок**, від доходу підприємців на території міста.

Разом вони становлять 95% всіх податкових надходжень. Всі інші податки, на зразок туристичного чи екологічного приносять порівняно незначні прибутки.

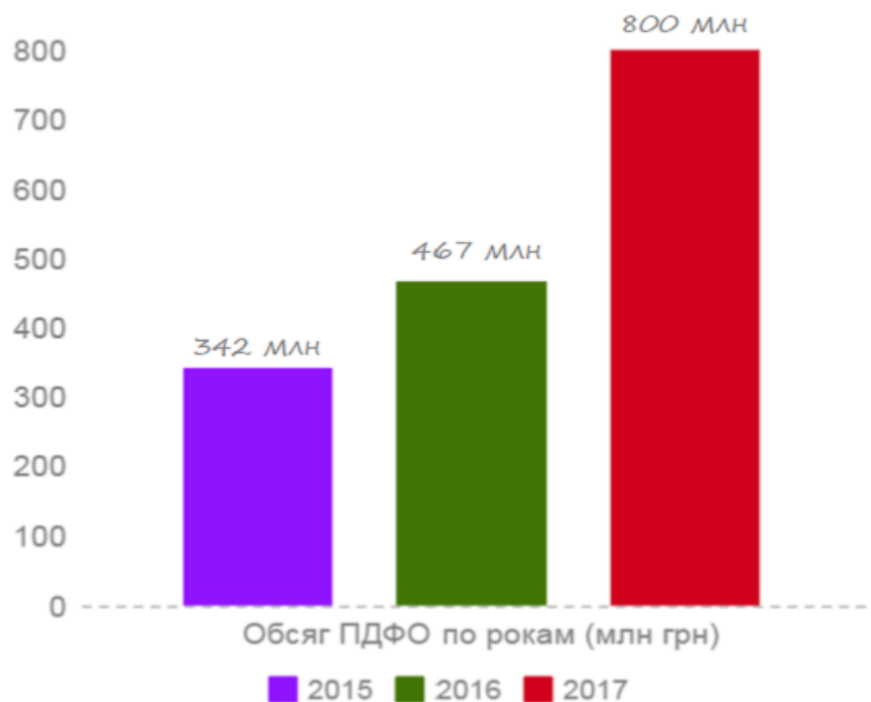
Приріст порівняно з 2016 роком більше 70%:

Структура податкових надходжень міста Суми

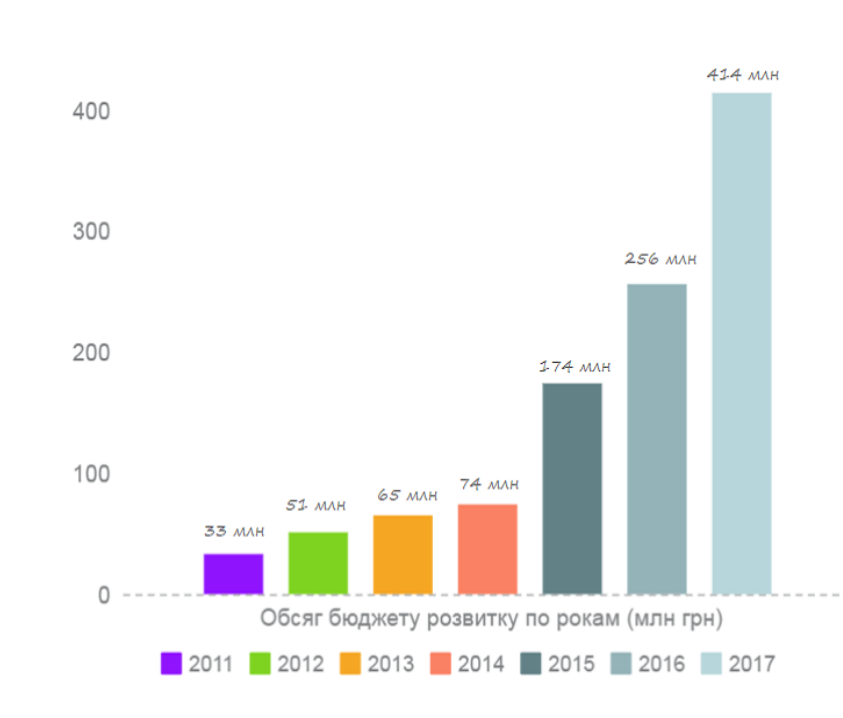

ПДФО є основним бюджетоутворюючим податком для міст не лише в Україні, а і у більшості країн Європи. Для Сум це більше половини всіх власних надходжень. Даний податок встановлюється на державному рівні і розподіляється у пропорції 25/15/60 – державі, області і місту відповідно.

До 2016 року ставка податку становила 15%, пізніше її підняли до 18%, що призвело до стрімкого збільшення надходжень міської скарбниці.

Акцизний податок став складовою місцевих бюджетів не так давно, реформа була проведена у грудні 2014 року. До цього весь акциз спрямовувався у державну скарбницю. Починаючи з 2015 року частину стали залишати на місцях, і не просто так — це був компенсатор скасованої субвенції “на комунальне господарство”, яка хитрим чином розподілялася вручну. Саме акциз вивів фінанси міст з фінансової депресії і після його введення умовно “вільні” надходження, які можна було власноруч (ура!) розподіляти (а іноді і розпилювати) вирости у декілька разів.

Наразі акциз приносить у Суми 130 млн. гривень. Наприкінці минулого року було кілька спроб відібрати частину цього податку на користь державного бюджету, які не набрали достатньої кількості голосів у парламенті.

Побічним фактором перекидання акцизу на місцевий рівень стала можливість хоча би приблизно оцінювати рівень контрафактного ринку підакцизних товарів, бо збір місцевого акцизу значно більший загальнодержавного (при відсутності тіньової торгівлі ці показники мали би бути рівними).

Податки на майно, до яких входять орендна плата та плата за землю принесли місту 166 млн. гривень, 115 млн. з яких — оренда і 51 млн. — земля.

У місті Суми розмір орендної плати визначається відповідно до рішення Сумської міської ради від 1 лютого 2012 року “Про затвердження Методики розрахунку орендної плати за майно територіальної громади міста Суми та пропорції її розподілу та Типового договору оренди нерухомого комунального майна”.

Узагальнено вартість оренди визначається наступним чином — експертно оцінюється вартість приміщення, потім визначається орендна ставка, яка залежить від того, як саме буде експлуатуватись приміщення (найвищі стави для торгівлі, найнижчі для кінотеатрів), і на основі цих двох показників виводиться кінцева ціна. Існування формули, ускладнює махінації, хоча і не унеможлиблює їх.

За схожим алгоритмом працює і обчислення земельного податку — у компетенції міської ради знаходиться методика обчислення плати за землю. Обсяг плати обчислюється за формулою

$$O = P \cdot k_l \cdot k_1 \cdot k_2 \cdot k_3 \cdot k_4$$

де P – грошова нормативна оцінка земельної ділянки, грн.; k_l – коефіцієнт строку оренди земельної ділянки; k_1 – локальні коефіцієнти, що враховують місцеположення та інженерно-геологічні умови забудови ділянки; k_2 – коефіцієнт обмеженого використання; k_3 – коефіцієнт площі земельної ділянки; k_4 – коефіцієнт, що визначає функціональне використання земельної ділянки.

Єдиний податок приносить місту близько 137 млн. гривень. В залежності від кількості отриманого за рік доходу підприємці діляться на чотири групи, для кожної з яких розрахунок податку відрізняється.

Неподаткові надходження становлять 113 мільйонів гривень, це гроші зароблені так чи інакше бюджетними установами міста. Найбільшу частку з них становить плата за адміністративні послуги, всі інші джерела принесли приблизно рівну частку доходу:

Неподаткові надходження (млн грн)	
Плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів	19,5
Плата за надання адміністративних послуг	14,4
Надходження від орендної плати за користування державним майном	17,0
Надходження коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту	11,0
Надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством	55,5

Субвенція на 2017 рік становить 1,055 мільярди гривень. Призначена вона на чотири основних напрямки: соціальна допомога, покриття пільг, освіта та медицина. Кількість коштів по кожному з напрямків представлена у таблиці нижче:

Обсяги державної субвенції на 2017 рік (млн грн)	
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам	316,7
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню	266,9
Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	224,5
Медична субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	225,7

Тож за своїм розміром бюджет Сум у 2017 році є рекордним, і варто було би очікувати якісного зростання міста за рахунок вливання цієї колосальної суми у розвиток. Проте, видатки зросли пропорційно до доходів і складатимуть ті ж 2,429 мільярди гривень, копійка в копійку. Продовжуючи реформу децентралізації, держава передає все нові і нові повноваження на міський рівень. Але якщо у 2014-2015 роках повноваження у повному обсязі забезпечувались ресурсами, то зараз містам доводиться витратити власні гроші на утримання раніше спонсорованих державою установ. Відповідно до змін у Бюджетному кодексі, новинкою стало повне передання на баланс міст професійно-технічних закладів і те, що тепер у навчальних закладів держава забезпечує, по суті, лише зарплатню педагогічного персоналу, всі інші витрати мають забезпечуватись містом. В задумі зміни мають спонукати місцеву владу оптимізувати установи, на які вона витрачає кошти, проте остання не спішить вдаватись до непопулярних скорочень витрат, більше думаючи про наступні вибори, ніж про їх ефективність.

Підвищення ставок за деякими податками, згадане вище, потрібне для збалансування бюджетів відповідно до змін. Якщо у Сум чи інших великих обласних центрів є гроші для покриття витрат, то маленькі міста просто би збанкрутіли від такого формату децентралізації.

ВИДАТКОВА ЧАСТИНА

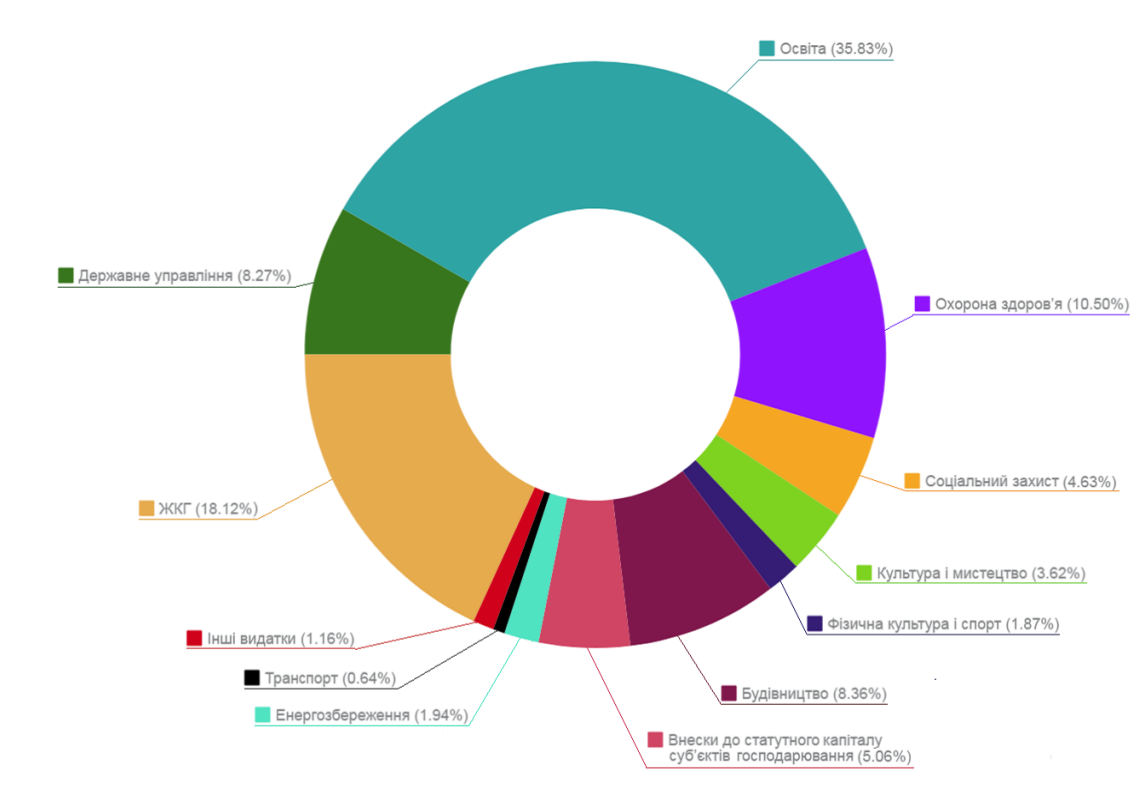
Отже, разом з підвищенням доходів, зросли і видатки на одну з двох основних складових видатків — споживання, тобто на забезпечення виконання бюджетними установами своїх функцій.

Проте у обов'язок місцевої влади входить не лише підтримання існуючого стану, а й розвиток і прогрес. І оскільки “гроші роблять гроші”, для забезпечення прогресу необхідно інвестувати у масштабні довгострокові проекти, розвиток інфраструктури, якісні зміни в усіх галузях, тощо. Проблема розподілу бюджетів полягає у балансі між цими двома категоріями: кошти треба витратити і на те, й на інше. Отож куди саме у Сумах витрачають кошти?

З 1,3 мільярдів власних коштів міста найбільшим споживачем ресурсів є Управління освіти, майже 36% коштів витрачається на цю галузь. Наступною за розміром сферою є житлово-комунальне господарство — на нього припадає 18% всіх коштів. Майже повністю вони спрямовуватимуться на всілякі ремонти і реконструкції. На будівництво споруд і доріг витрачають всього 8% коштів, ремонти у більшому пріоритеті.

Крім цього місцева скарбниця дофінансовує охорону здоров'я і навіть трохи соціальний захист. Повний перелік витрат на діаграмі нижче.

Розподіл видатків без врахування субвенції з державного бюджету

У порівнянні з попереднім роком пропорції витрат не надто змінились, з нового додалися витрати на енергозбереження у розмірі 25 мільйонів.

	2017	2016
Державне управління	8,27%	9,11%
Освіта	35,83%	33,14%
Охорона здоров'я	10,50%	9,72%
Соціальний захист	4,63%	2,75%
ЖКГ	18,12%	18,27%
Культура і мистецтво	3,62%	4,66%
Фізична культура і спорт	1,87%	2,55%
Будівництво	8,36%	10,04%
Внески до статутного капіталу суб'єктів господарювання	5,06%	7,58%
Енергозбереження	1,94%	0,07%
Транспорт	0,64%	0,96%
Інші видатки	1,16%	1,15%

Якщо ж брати загальні витрати, тобто з урахуванням державної субвенції, то на першому місці по витратам безальтернативно впродовж останнього десятиріччя опиняються видатки на соціальний захист. Цього року вони становлять 642 млн. гривень. Весь перелік пільг фінансує держава, місто утримує лише відповідне управління та витрачається на зарплатню персоналу. Крім цього, за міський кошт фінансуються дві програми: «Місто Суми – територія добра та милосердя на 2016 – 2018 роки» та «Соціальна підтримка учасників антитерористичної операції та членів їх сімей на 2017-2019 роки» на 3,1 млн. та 2,7 млн. відповідно.

Видатки на освіту поділяються на три основні категорії: утримання дитячих садків, шкіл та закладів профтехосвіти.

	Витрати (млн грн)	З них зарплатня персоналу	З них комунальні послуги
Дошкільна освіта	165,3	99	26,2
Загальна освіта (школи)	362,1	236	42,5
Технічна освіта	73,4	41,3	8,7

Витрати на охорону здоров'я у 2017 році:

Охорона здоров'я	325 083 418,00
у т.ч. за рахунок субвенцій з держбюджету	243 177 356,00
Багатопрофільна стаціонарна медична допомога населенню	262 260 044,00
у т.ч. за рахунок субвенцій з держбюджету	198 850 887,00
Лікарсько-акушерська допомога вагітним, породіллям та новонародженим	29 852 780,00
у т.ч. за рахунок субвенцій з держбюджету	20 152 092,00
Надання загальної середньої освіти вечірніми (змінними) школами	2 282 045,00
у т.ч. за рахунок субвенцій з держбюджету	1 744 691,00
Надання стоматологічної допомоги населенню	7 298 882,00
у т.ч. за рахунок субвенцій з держбюджету	5 156 330,00
Первинна медична допомога населенню	14 522 191,00
у т.ч. за рахунок субвенцій з держбюджету	10 538 125,00
Служби технічного нагляду за будівництвом та капітальним ремонтом, централізовані бухгалтерії, групи централізованого господарського обслуговування	898 410,00
у т.ч. за рахунок субвенцій з держбюджету	727 608,00
Програми централізовані заходи у галузі охорони здоров'я	5 312 308,00
у т.ч. за рахунок субвенцій з держбюджету	5 312 308,00
Забезпечення централізованих заходів з лікування хворих на цукровий та нецукровий діабет	5 312 308,00
у т.ч. за рахунок субвенцій з держбюджету	5 312 308,00
Інші заходи в галузі охорони здоров'я	2 656 758,00
у т.ч. за рахунок субвенцій з держбюджету	695 315,00
Інформаційно-аналітичне забезпечення закладів охорони здоров'я	826 395,00
у т.ч. за рахунок субвенцій з держбюджету	695 315,00
Проведення інших заходів у галузі охорони здоров'я	1 830 363,00

Бюджет розвитку Сум: історія невикористаних можливостей

Бюджет – це більше, ніж просто набір цифр на сторінці, це втілення наших цінностей.

Барак Обама, 2005

Бюджетна децентралізація, що крокує країною, відкрила широкі можливості перед містами, але водночас поклала і велику відповідальність на тих, хто приймає управлінські рішення. Питання, насправді, полягає лише в тому, як різні міста користуються новими можливостями і яка ефективність

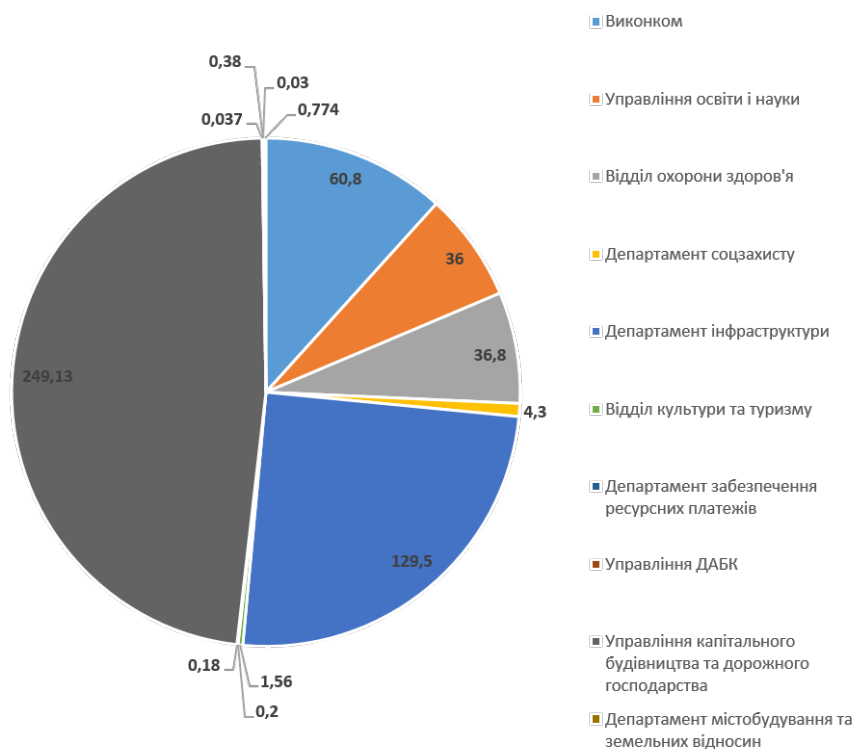
використання бюджетів, що істотно виросли після внесення змін до бюджетного кодексу.

Як втратити 13,8 мільйонів гривень на рівному місці

Минулого року бюджет розвитку міста Суми склав рекордні 519,7 мільйонів гривень. Саме тому у місцевих мешканців склалося хибне враження, що влада нарешті стала працювати – бо всі бачать сумнозвісну плитку у «євродворах», масштабний ремонт дворів і встановлення дитячих майданчиків. Чому ж це враження хибне? Бо ті, кому ми платимо зарплату зі своїх податків, чомусь не здатні використати ті ж таки податки не тільки ефективно, а й хоча б повністю! Згідно офіційного звіту про виконання бюджету міста Суми на 2016 рік, з 519,7 млн грн бюджету розвитку використано було лише 390,3 млн, або 75%. 129,3 млн залишилися невикористаними. Ні, так не вражає. Повторю так: **СТО ДВАДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТЬ МІЛЬЙОНІВ**. Це близько сотні «євродворів», або близько 25 новісіньких тролейбусів, або більше двох тисяч дитячих майданчиків! Звичайно, ці гроші не пропали, вони перейшли у так званий нерозподілений залишок. Але навіть простій людині зрозуміле поняття інфляції – у 2017 році за ті самі гроші можна купити менше, ніж можна було у 2016 році. Якщо говорити мовою цифр і використати офіційний індекс інфляції за 2016 рік, вийде що неефективність міської влади коштувала сумчанам близько 13,8 млн гривень тільки інфляційних втрат!

У розрізі розпорядників бюджет розвитку 2016 року має наступний вигляд:

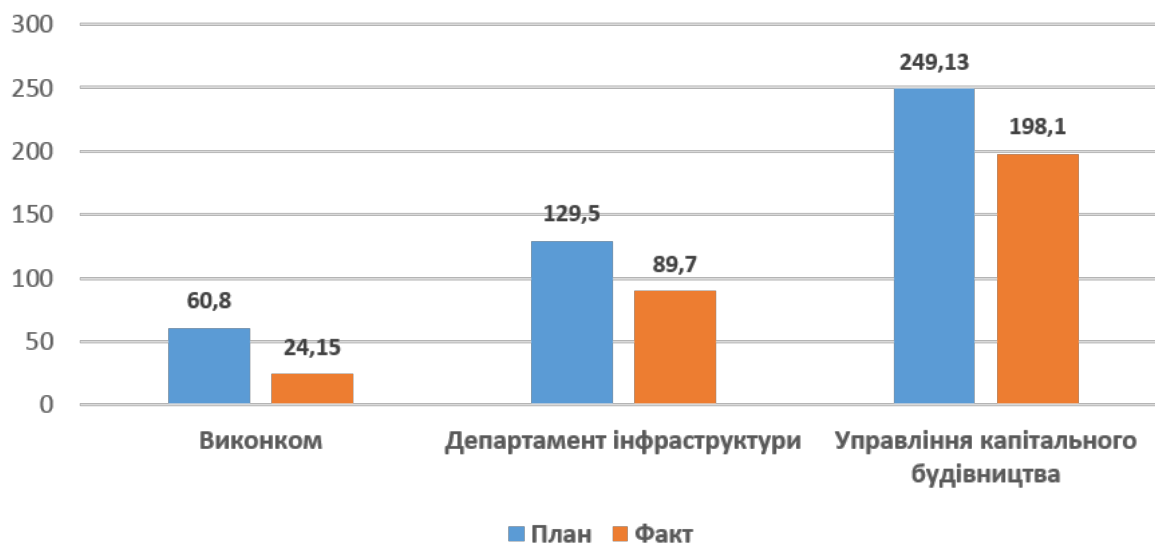
Бюджет розвитку м. Суми на 2016 рік, млн грн (план)

Героїв треба знати в обличчя

Які ж розпорядники бюджетних коштів стали причиною таких інфляційних втрат бюджету? Відповідь на це дає діаграма нижче. Найгірше використали гроші бюджету розвитку три розпорядники – виконавчий комітет, департамент інфраструктури та управління капітального будівництва. Інші розпорядники використали свої бюджетні призначення майже «до копійки».

Використання бюджету розвитку-2016 деякими розпорядниками

Вважаємо, що міський голова Сум мусить притягнути до дисциплінарної відповідальності керівників цих трьох підрозділів та зробити кадрові висновки. В іншому випадку слід вважати, що він взяв відповідальність за втрату 13,8 млн гривень платників податків на себе.

Давайте проаналізуємо видатки кожного з трьох згаданих вище розпорядників і спробуємо зрозуміти, чому саме мільйони гривень не були витрачені в 2016 році і попали у нерозподілений залишок бюджету.

Виконавчий комітет

Якщо подивитися на видатки виконавчого комітету Сумської міської ради більш уважно, стає зрозумілим, що лівова частка грошей, які не були використані, пов'язана всього з одним рядком в бюджеті – поповненні статутного капіталу КП «Електроавтотранс».

	3	4	8	9
11	<i>03 Виконавчий комітет Сумської міської ради</i>			
12			60 775 275,00	24 152 192,29
13	Органи місцевого самоврядування	Капітальні видатки	6 002 548,00	5 912 872,67
14	Інші видатки	Капітальні видатки	9 645,00	9 585,00
15	Інші культурно-освітні заклади та заходи	Капітальні видатки	317 552,00	308 312,72
16	Утримання та навчально-тренувальна робота дитячо-юнацьких спортивних шкіл	Капітальні видатки	398 500,00	243 221,94
17	Центри «Спорт для всіх» та заходи з фізичної культури	Капітальні видатки	500 000,00	495 529,54
18	Утримання та навчально-тренувальна робота дитячо-юнацьких спортивних шкіл (які підпорядковані громадським організаціям фізкультурно-спортивної спрямованості)	Капітальні видатки	23 000,00	23 000,00
19	Інші заходи у сфері електротранспорту	Капітальні видатки	650 000,00	563 317,67
20	Внески органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування у статутні капітали суб'єктів підприємницької діяльності	Капітальні видатки	52 113 000,00	15 835 377,20
21		КП Сумської міської ради «Електроавтотранс»	51 400 000,00	15 136 875,20
22		КП "Інфосервіс" Сумської міської ради	713 000,00	698 502,00
23	Інші видатки	Капітальні видатки	22 200,00	22 146,00
24	Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів	Капітальні видатки	738 830,00	738 829,60

Мова йде про гроші на придбання тролейбусів та автобусів для розширення парку КП «Електроавтотранс» та збільшення випуску машин на лінію, адже зараз сумчан щодня возить значно менше тролейбусів, ніж це передбачено діючою транспортною схемою міста Суми. Якщо знову перейти на мову цифр, згідно рішення виконкому №689 від 20 грудня 2016 року, по місту Суми має курсувати 106 одиниць комунальних тролейбусів. Зараз їх на лінії не більше 50, в середньому близько 40.

Що фактично сталося? Сумська міська рада виділила 51,4 млн грн на закупівлю транспорту, є відповідна міська програма. В цінах 2016 року цих грошей вистачило би на приблизно 11-12 «рогатих». Проте, КП «Електроавтотранс» змогло витратити лише 15,1 млн з виділених 51,4 – тобто менше 30%! Неefективність це чи саботаж розвитку комунального транспорту на користь приватному (бо деякі пліткарі пов'язують міського голову Сум з маршруточним бізнесом)– залишаємо це вирішувати читачеві.

Департамент інфраструктури ури міст а

Уважний погляд на видатки цього розпорядника дає розуміння того, де найгірше співвідношення виділених з бюджету грошей і їх фактичного використання. Це статті «капітальний ремонт житлового фонду місцевих органів влади» (використано 44,1 млн з 63,7) «благоустрій міст» (використано 10,8 млн з 21,8). Загалом департамент інфраструктури спромігся витратити 89,7 млн грн з передбачених у бюджеті 129,5. Різниця – а це близько 40 млн грн – повернулася у нерозподілений залишок. Для розуміння, що це за шалені гроші, просто скажу – приблизно таким був ВЕСЬ бюджет розвитку 2013 року (останнього перед бюджетною децентралізацією). А зараз це тільки невикористані кошти, і тільки у одного недолугого розпорядника.

Управління капітального будівництва та дорожнього господарства

Про видатки управління капітального будівництва можна писати книгу. Так, не статтю – цілу книгу. Або серію книг. В них буде все: і ігри з ProZorro, і техніка для Шляхрембуду, і дороги, і нафіг не потрібна молоді «Романтика» і казковий за видатками каналізаційний колектор, і документи, що їх в потрібний момент вилучає прокуратура. Кожна з цих історій варта окремого розслідування. І це, повірте, далеко не вичерпний перелік. Скажемо просто: хочете знайти щось цікаве в бюджеті розвитку – дивіться на видатки управління капітального будівництва, детективні історії завжди на вас чекають. Ми можемо навіть підказати, де «копати».

Переможеньки

Від попереднього тексту у читача могло скластися хибне враження, що в Сумах кругом одна #зрада. Але ж повинні бути і #перемоги, скажете ви? І будете праві. Бо іноді експертному середовищу, громаді, адекватній частині депутатів таки вдається достукатися до міської влади і пролобіювати рішення на користь громади. Про які ж рішення мова?

Скейт -парк

Боротьба активної молоді за спорудження у місті скейт-парку – це справжня епопея. В ній було все – обіцянки, акції екстремальної молоді, обговорення, потуплені очі чиновників. Не було тільки самого скейт-парку. Його, щоправда, немає і зараз. Зате в бюджеті є такий ось рядок:

1. Будівництво				500 000,00
Будівництво скейт-парку у парку ім. І.М. Кожедуба				500 000,00

Від цього рядочку в бюджеті до перерізання червоної стрічки на новісінькому скейт-парку ще чималий шлях, бо я вірю у вміння чиновника (особливо такого, який вже довго працює) знайти тисячу способів, як пояснити неможливість зробити роботу. Але – скажімо відверто – наявність грошей на цю справу в бюджеті вже трохи гріє. Але не розслабляйтеся, екстремали, ще рано!

Дитячий садок у 12 мікрорайоні

Ситуація та сама, що і в двох попередніх прикладах – багато років у 12 мікрорайоні є гостра нестача місць у дитячому садочку. Бо за генпланом міста там має бути два садочки і одна школа, натомість є лише один садочок. А мікрорайон активно будується, в нові будинки заселяються молоді люди, у них народжуються дітки. І їм потрібні місця в дитячих садочках. Без блату, без

хабарів, без «рішалова». До перемоги ще далеко, зате в бюджеті розвитку 2017 року закладені 500 тис грн на будівництво дитячого садочку у цьому мікрорайоні. Звичайно, для такої споруди це гроші смішні і недостатні. Затє їх цілком вистачить на проектно-кошторисну документацію. І це вже крок вперед. Чималий такий крок.

Бюджет участі

Дуже позитивним слід назвати впровадження у місті Суми бюджету участі, або як його назвали у документах міської ради – партиципаторного бюджету (ну, це ж логічно – назвати латинським терміном те, що за задумом має бути ближче людям). Минулого року активна частина громади писала проекти і змагалася з іншими авторами на відкритому конкурсі, де кожен міг проголосувати за один загальноміський проект (до 1 млн грн) і за один локальний (до 500 тис грн). Загалом розподілялося 5 млн грн. Ті проекти, що виграли минулого року, стали в цьому році частиною бюджету. Тепер авторам залишилось дочекатися реалізації своїх ідей за свої ж такі податки. І обов'язково готувати нові проекти!

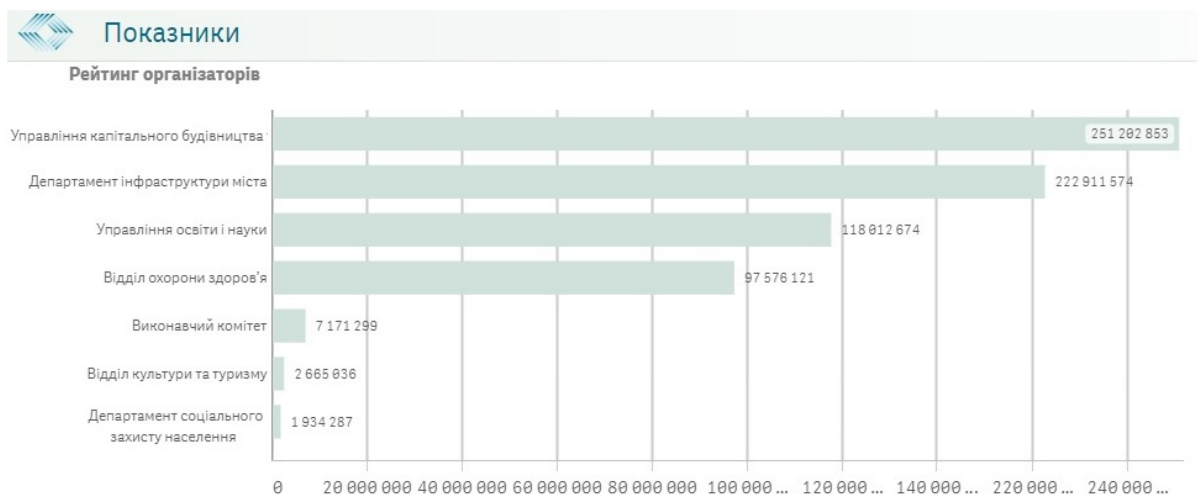
Комунальний транспорт

У нашому місті традиційно є проблема з транспортом, бо тролейбусів і комунальних автобусів замало для перевезення всіх пасажирів, а комфорт в маршрутках – ну, самі розумієте. Тому виділення в бюджеті розвитку 2017 року 29,1 млн грн на закупівлю нового комунального транспорту треба вважати позитивним. Але успіхом це буде лише тоді, коли цифри бюджету магічним чином перетворяться на тролейбуси/автобуси і нова техніка вийде на вулиці міст. Досвід минулого року яскраво свідчить, що виділення грошей не означає успішну закупівлю. Бо «до булав треба ще й голови».

Приклад міста Суми доводить, що експертне середовище може не тільки бути «щukoю, яка існує, щоб карась не дрімав». Люди, що водночас є експертами у бюджеті і НЕ є працівниками міської ради, можуть не тільки критикувати владу за некомпетентність чи низьку ефективність. Таке середовище може і підказувати міській владі управлінські рішення, що будуть більш ефективними у нинішніх умовах. Бо треба нарешті усвідомити, що люди в кабінетах змінюються, а аналітики залишаються. І можна використати експертний потенціал громадських організацій на користь міста, замість того, щоб витратити сили (і рейтинг, ага) у порожніх спробах набити кишені, коли світ навколо невідворотно змінився.

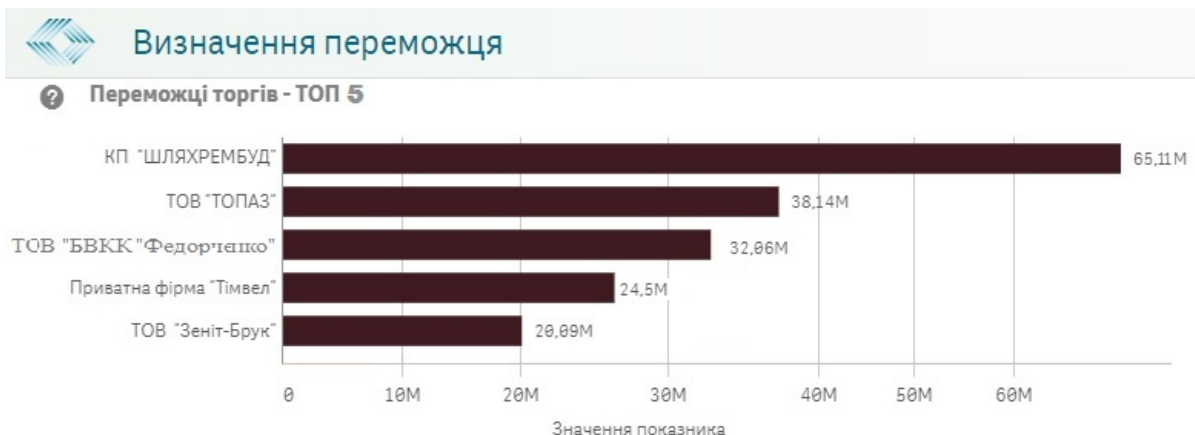
ТОП-5 підприємств, які отримують кошти з бюджету

За даними електронної системи публічних закупівель ProZorro за I півріччя 2017 року розпорядниками коштів бюджету міста Суми було проведено 1,84 тис. процедур закупівель на очікувану суму 702,44 млн. . грн. За результатами використання електронної системи було зекономлено 49,17 млн. . грн. Загальна кількість учасників – 667. Всього організаторами процедур закупівель є 96 структурних підрозділів, установ, підприємств та організацій комунальної форми власності.

На початку рейтингу організаторів стоять управління капітального будівництва та дорожнього господарства (УКБ та ДГ СМР), а також управління інфраструктури Сумської міської ради.

Враховуючи це, основна п'ятірка надавачів послуг та виконавців робіт є контрагентами саме цих структурних підрозділів міської ради. Графічний матеріал відображає загальну суму бюджетних коштів, які були заплановані на виконання робіт та послуг.

*Графічний матеріал відображає очікувану вартість закупок. Може відрізнятись від суми укладених договорів.

Перше місце серед виконавців робіт посідає комунальне підприємство «Шляхрембуд», яке в основному займається капітальним ремонтом центральних доріг міста, продажем асфальтобетону та відновленням асфальтного покриття після робіт КП «Водоканал».

Наступним призером у перегонах за бюджетними коштами стало товариство «ТОПАЗ». Дане товариство уклало два договори з УКБ та ДГ СМР на виконання робіт по капітальному ремонту молодіжного центру «Романтика» (23,375 млн. грн.) та реконструкцію теплиць КП «Зеленбуд» (4,873 млн. грн.) Ця ж фірма буде здійснювати виконання робіт по капітальному ремонту житлового будинку по проспекту М. Лушпи, 52.

Необхідно зауважити, що відповідно до громадської антикорупційної експертизи результатів державних тендерів України, яка була зроблена у рамках Громадської Ініціативи "Антикорупційний монітор" закупівля пов'язана із реконструкцією МЦ «Романтика» має незадовільний індекс ФОКС (Формалізовані ознаки корупційної складової):

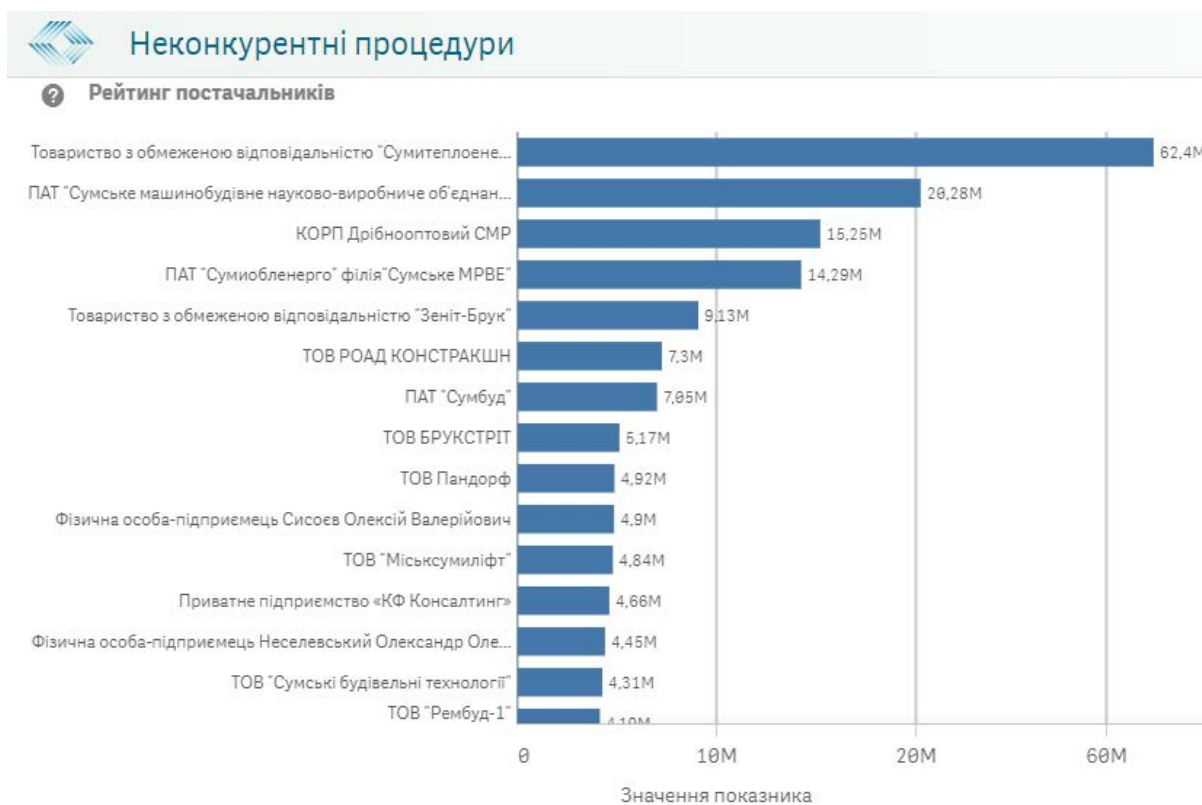
- засновник товариства володіє 100% статутного фонду;
- стійке зростання або перевищення зобов'язань над доходом;
- тендерні кошти є значною часткою (понад 60%) в структурі доходу;
- тендерні кошти на 100% більше суми основних засобів та нематеріальних активів;
- тендерні кошти в 3 та більше разів перевищують максимальний річний дохід;
- невелика кількість працюючих або мінімальна зарплата.

У п'ятірку виконавців увійшла також місцева будівельна компанія ТОВ «БВКК «Федорченко», яка отримала підряд на виконання робіт з реконструкції стадіону «Авнгарт». На сьогоднішній день з нею УКБ та ДГ укладено договір на 18,5 млн. грн., але експертне середовище передбачає збільшення даної суми до очікуваної вартості закупівлі у 32 млн. грн. шляхом укладання додаткової угоди.

До топового складу виконавців потрапило також ТОВ «Тімвел», яке спеціалізується на виконанні робіт із будівництва та реконструкції ліній освітлення, а також капітальному ремонті закладів освіти. Саме цій фірмі УКБ та ДГ доручено один із важливих об'єктів капітального будівництва у місті – будівництво лінії освітлення 12-го мікрорайону. Але основним об'єктом для даного товариства залишається реконструкція будівлі КУ СЗОШ I-III ступенів № 22 по вул. Ковпака, 57 (20,6 млн. грн..)

У п'ятірку виконавців також увійшов відомий багатом експертам суб'єкт господарювання, який забезпечує тротуарною плиткою більшість дворових доріг нашого міста. Цього року ТОВ «Зеніт -Брук» поряд із стандартними роботами з капітального ремонту доріг біля житлових будинків (програма мера «Євродвір») виграв тендер на реконструкцію Театральної площі на загальну суми 13,4 млн. .грн. Необхідно зауважити, що це була не найнижча пропозиція, а попередні дві від ТОВ «БВКК «Федорченко» на 8,5 млн. .грн. та ТОВ «Сумбуд» на 10,5 млн. . грн. розпорядником були відхилені. Причини відмови УКБ та ДГ від економії щонайменше трьох мільйонів гривень бюджетних коштів невідомі. Закупівля по майже всім ремонтним роботам на дорогах, підряди на які отримало ТОВ «Зеніт-Брук», була здійснена за неконкурентною процедурою.

Розглянемо також рейтинг неконкурентних процедур, які здійснюються суб'єктами комунальної форми власності за рахунок бюджету міста Суми.

Якщо не брати до уваги монополістів на ринку енергетичних ресурсів та закупівель продуктів харчування у навчальні заклади КП «Дрібнооптовий», то рейтинг виконавців робіт та послуг серед неконкурентних процедур очолюють ТОВ «Зеніт-Брук» та ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН», яка займається облаштуванням дворів міста тротуарною плиткою. Не останнє місце у цьому переліку займають інші суб'єкти господарювання, які займаються програмою

«Євродвір» та мають спільні зв'язки: ТОВ «Брукстріт», ФОП Сисоїв О.В., ПП «КФ Консалтинг».

Дані обставини свідчать про те, що поряд з тендерною процедурою закупівель значна частина бюджетних коштів продовжується використовуватись не прозоро та на підставі безпосередніх домовленостей розпорядника та виконавця.

ПРИКЛАДИ КОРУПЦІЇ У ДОХІДНІЙ ЧАСТИНІ БЮДЖЕТУ

Зазвичай, коли ви чуєте про корупцію в Україні, у вас перед очима одразу постає образ типу Хабармена Семена (антигероя маркетингової кампанії системи ProZorro) – людини, яка заробляє собі чорний кеш і складає його під ліжку, щоби не декларувати. Але як само він це робить у вашій уяві? Зазвичай, одразу виникає думка про те, як бюджет «пиляють» – тобто про видаткову частину бюджету. Про те, як чиновник і його спільник-бізнесмен заробляють на закупівлях товарів, робіт чи послуг за наші податки. Але найбільша корупція завжди в дохідній частині бюджету – це коли податки з якихось причин не доходять до державної чи місцевої скарбниці. Це коли якомусь підприємству з незрозумілих причини надається податкова пільга, або земля чи майно не продається з аукціону, а передається комунальному підприємству, а потім виводиться із власності громади у власність наближених до влади людей, або навіть прямо у власність депутатів чи чиновників. І суспільна увага до такого виду корупції значно менша, бо це розуміють лише фахівці. А іноді такі схеми або на межі закону, або навіть цілком законні. Але, звичайно, несправедливі. Як же це працює? Розповімо на прикладах.

Податкова пільга для ПАТ «Суміхімпром»

Є у Сумах хімічне підприємство, майже 100% акцій якого належить державі. Проте, контролює його менеджмент, пов'язаний безпосередньо з опальним олігархом Дмитром Фірташем. Схема «заробітку» на державному підприємстві була досить класичною. Продукція продавалася за безцінь через швейцарську фірму-прокладку, а вже прокладка торгувала продукцією «Суміхімпromу» на світовому ринку по ринковим цінам. Таким чином, прибуток залишався на рахунках прокладки, а один з найбільших заводів Сум ледь-ледь зводив кінці з кінцями. За допомогою свого менеджменту була штучно створена заборгованість ПАТ «Суміхімпром» перед іншими підприємствами з орбіти Фірташа та ініційований процес банкрутства підприємства. Таким чином, підприємством тепер керує не призначений державою директор, і не рада акціонерів (нагадаємо, майже 100% акцій належить державі в особі Фонду державного майна), а призначений судом арбітражний керуючий та комітет кредиторів, пов'язані з самі-вгадайте-ким.

До 28 квітня 2016 року ПАТ «Сумихімпром» мало 30% знижку на сплату земельного податку. Тобто, майже третина податку на землю просто не доходила до міського бюджету. І це на підприємстві, яке по кілька разів на рік стає фігурантом антикорупційних розслідувань через закупівлі товарів у фірм-прокладок по завищеним цінам! Завдяки рішенню міської ради податкова пільга підприємству була скасована, що дало збільшення по сплаті земельного податку в бюджет міста близько 3,5 млн. гривень. І це лише за час з 28 квітня до 31 грудня.

Уникнення земельних аукціонів

Земельне законодавство передбачає передачу земельних ділянок комунальної власності на конкурентних засадах. Насправді, влада забуває про принципи конкуренції та шукають різні схеми розподілу благ територіальної громади у «ручному» режимі.

Передача вільної землі державним та комунальним установам у постійне користування і є однією з таких схем. Провівши таку махінацію, забудовник отримує земельну ділянку без аукціону, а користувач земельної ділянки - мінімальну кількість квартир чи нежитлових приміщень. Бюджет, звісно, не отримує нічого.

Земельні ділянки, які знаходяться у користуванні управління капітального будівництва та дорожнього господарства міста Суми пов'язані із комерційним використанням: будівництво житлових будинків, громадських будівель, СТО, автозаправних станцій. Застосовуючи договір про співпрацю, коло приватних підприємств, визначене владою міста, отримало право на забудову земельних ділянок комунальної власності без застосування конкурсних механізмів. Більшість із таких земельних ділянок вже забудовано.

Для прикладу, втрати міського бюджету від останньої оборудки із земельною ділянкою 4,4 га у одному з мікрорайонів міста за попередніми підрахунками становлять 10 млн. . грн. Цю земельну ділянку фактично було передано для забудови місцевій будівельній компанії без проведення земельних торгів через договір про співробітництво з управлінням.

Загалом в постійному користуванні цього управління міської ради знаходиться до 10 га землі комунальної власності, яка при правильному підході може принести значний дохід у міський бюджет міста, а не окремим чиновникам. При конкурентній процедурі розподілу землі міський бюджет міг би отримати 20 млн. . грн. на розвиток інфраструктури міста. Однак, видно, не судилося.

Зауважимо, що тенденції обходу конкурсного розподілу ресурсів територіальної громади міста негативно впливають і на бізнес-клімат в цілому та дають підстави стверджувати про порушення діалогу місцевої влади із місцевим бізнесом.

Ресторан для экс-депутата

Є в місті Суми широко відомий у вузьких колах экс-депутат міської ради. Він був членом більшості, підконтрольній міському голові, і, як прийнято в таких колах, директором комунального підприємства. Підприємство це – дитячий парк «Казка», що генерує прибуток лише в сезон, а працівників треба утримувати цілий рік. Приходить якимось директором до мера і його фракції і каже: «Не треба моєму підприємству фінансової підтримки, віддайте у власність парку приміщення в історичному центрі, я буду його здавати в оренду, а прибуток від цього піде на підтримку парку». Начебто, пропозиція не позбавлена логіки. Але, як кажуть, є одне «але» - двоповерхове приміщення чималої площі у самісінькому історичному центрі було приватизоване...тим самим депутатом! По балансовій вартості у близько 200 тис. грн. За такою ціною не завжди можна знайти 1-кімнатну квартиру на околицях міста. Тепер там ресторан, що зайняв не тільки все приміщення, а й частину дороги, а у парку «Казка» новий директор. Теж із підконтрольної меру більшості...

Як би мало бути у нормальній країні? Приміщення мало бути продане з аукціону, щоб отримати найбільшу ціну, або залишене у власності міста і здаватися в оренду по ринковій ціні. Але у нашій країні так поки що не буває. І не буде до тих пір, поки ми з вами не навчимося контролювати корупціонерів.

Земля під індивідуальне житлове будівництво

Згідно Земельного кодексу, кожен українець має право безкоштовно отримати 10 соток землі у тій громаді, де він живе, під будівництво індивідуального будинку (так звана індивідуальна житлова забудова, або ІЖБ). Що не так з цією правовою нормою? Просто покажу на цифрах. Станом на 1 січня 2016 року населення міста Суми становило близько 267 тисяч осіб, а його площа – близько 95 км². 10 соток – це 1000 м². Для виконання норми про безкоштовні 10 соток кожному сумчанину нам потрібно 267 тис × 1000 м² = 267 км², що майже втричі перевищує всю площу міста!

В реальності ця норма Земельного кодексу завжди використовувалася для отримання землі тими, хто був близький до прийняття рішень про неї – депутатами та місцевими чиновниками. Потім отримана безкоштовно земля продавалася за ринковою ціною. А пересічний громадянин завжди отримував відповідь, що вільної землі в місті немає. Врешті-решт депутати п'ятого скликання Сумської міської ради під тиском громадськості та частини самих депутатів прийняли незаконний мораторій на виділення землі під ІЖБ, який прикрив законну схему незаконного збагачення за допомогою землі. І зараз депутати просто не голосують за рішення про виділення землі під ІЖБ – вони б може і хотіли, але ніхто не хоче бути першим, хто порушить заборону, бо саме на нього тоді «повісять всіх собак».

Ухилення від сплати пайових внесків

Прокуратурою Сумської області встановлено, що, нехтуючи обов'язком на рівні з іншими забудовниками сплачувати пайові внески на розвиток інфраструктури міста, однією з будівельних компаній при зведенні трьох багатоповерхівок по вул. Прокоф'єва у м.Суми, укладено з управлінням капітального будівництва та дорожнього господарства Сумської міської ради угоду про звільнення від внесення будь-яких коштів до місцевого бюджету.

За умовами цієї угоди замість перерахування 3,5 млн. грн забудовник вирішив передати до комунальної власності електричні мережі та обладнання, хоча така схема ухилення від сплати пайових внесків прямо заборонена законом, ураховуючи, що відповідні мережі у будь-якому випадку залишаються у власності приватної електропостачальної організації. Таким чином, свої витрати на зведення електричних мереж забудовник мав намір перекласти на місцевий бюджет.

ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ, АБО ПІАР ЗА ГРОШІ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Аналізуючи бюджет, окрему увагу необхідно звертати на суму коштів, яку мер та народні обранці заклали на висвітлення власної діяльності у Сумській міській раді. Такий собі піар за кошти платників податків. Здебільшого на місцевих телеканалах з'являються не депутати чи чиновники, а сам мер. Мер відкриває дитячий садок, мер інспектує закупівлю нового обладнання у міській лікарні, мер вдихає повітря із запахом свіжого асфальту на магістральній вулиці, мер відвідує двір де проводяться роботи із укладання плитки. Без мера не проходить жодний випуск новин у більшості місцевих ЗМІ. Не забуває мер поздоровити сумчан на шпальтах місцевих газет та хвилях FM-радіостанцій з Новим роком, Різдвам, Масляною, Пасхою, Днем Незалежності, Днем міста та іншими днями важливими для розвитку нашого міста. І все це за наші з вами податки. Це ніби ви привітали дівчину з 8 березня, але квіти і листівку купили на її ж гроші.

У 2017 році строчка бюджету на виконання міської програми «Відкритий інформаційний простір м. Суми» містить цифру у 1 млн. грн. З цього мільйону 800 тисяч піде на висвітлення діяльності Сумської міської ради на телебаченні та радіо. Ця сума вдвічі більше, ніж загальна сума договорів на висвітлення діяльності чиновників у 2016 році.

Забезпечення висвітлення діяльності міської ради на телебаченні та радіо 2017 рік

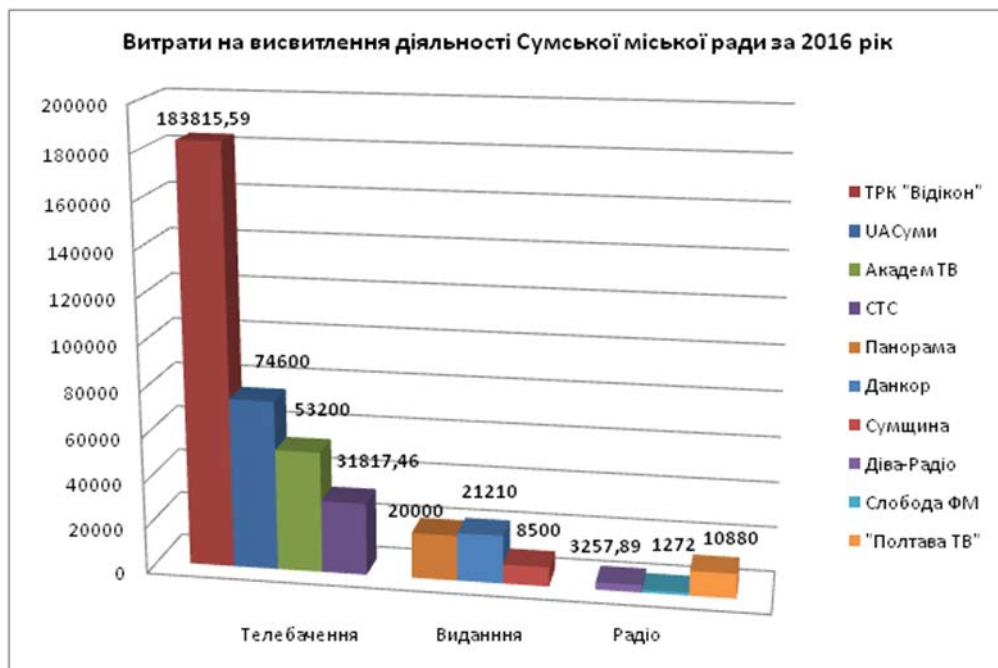
Обсяг витрат на висвітлення діяльності Сумської міської ради на телебаченні, тис. грн., у т.ч.:	725,0
– діяльності Сумської міської ради та її виконавчого комітету	198,0
– досягнень та проблем освітянської галузі	90,0
– розвитку сфери охорони здоров'я населення	30,0
– питань реалізації державної соціальної політики	90,0
– актуальних проблем житлово-комунального господарства та благоустрою	90,0

– питань культурного життя міста	77,0
– пріоритетних напрямків містобудування	70,0
– питань будівництва об'єктів та доріг	80,0
Обсяг витрат на висвітлення діяльності Сумської міської ради на радіо, у т.ч.:	75,0
– діяльності Сумської міської ради та її виконавчого комітету	25,0
– питань культурного життя міста	50,0
Всього:	800,0
Кількість ЗМІ, у яких планується розміщувати інформаційні матеріали, з них:	10
– телебачення, од.	3
– радіо, од.	7

У 2016 році на висвітлення діяльності Сумської міської ради було витрачено 408,5 тис. грн. Договори були укладені з 4 телекомпаніями на загальну суму 343 тис. грн. Місцевій пресі було виділено 49,7 тис.грн., а радіостанції отримали 15,4 тис. грн. Найбільше всього отримали ТРК «Відікон», інтернет-видання «Данкор» та оператор «Полтава ТВ» (Наше радіо, Ретро FM, Авто радіо, Радіо Люкс, Радіо П'ятниця, Радіо Енерджі).

На сьогоднішній день всім відомо, що одним із власників ТРК «Відікон» є одіозний экс-губернатор Сумської області Володимир Щербань. Дані обставини не турбують місцеву владу, яка муніципальними замовленнями на постійній основі фінансує приватний бізнес Щербаня.

Не соромиться міській голова Лисенко О.М. піарити власну персону за кошти платників податків і на інших телеканалах. Так, із загальної суми, яка була виділена на висвітлення діяльності по телебаченню 40 % склали виступи на телеефірах та сюжети з мером. У 2016 році містяни заплатили за відкритий піар міського голови 135,7 тис. грн. Для порівняння на капітальні видатки одного дитячого садочку виділяється 75 тис.грн. на рік.

За даними Офіційного порталу публічних фінансів України (e-data.gov.ua) виконавчим комітетом міської ради було укладено договори на висвітлення діяльності з наступними контрагентами: телерадіокомпанія «Відікон» – 90 тис.грн.; телеканал «СТС» – 64,5 тис.грн.; державний телеканал «UA: Суми» – 54,5 тис.грн.; видавництва «Панорама» та «Ваш Шанс» по 15 тис.грн.; оператор радіомережі «Полтава ТВ» – 10 тис. грн. Дані обставини свідчать про те, що мер не відмовився від ідеї власного піару за кошти платників податків, а значний обсяг коштів міського бюджету буде нераціонально використано в угоду власних політичних інтересів.

Коли ви бачите ефір на якомусь комерційному каналі, де міському голові ставлять тільки зручні запитання, або статтю у популярній газеті, що прославляє міську владу і оминає увагою її помилки – знайте, скоріше за все, ви заплатили за це з власної кишені. Коли ви чуєте від чиновника, що грошей на ваш двір, школу, дитсадок чи поліклініку у бюджеті немає, знайте – в ньому є мільйон на висвітлення діяльності. Вимагайте його спрямування в інше місце.

СУМНИЙ ТРАНСПОРТ

Якщо екстраполювати епітет тридцятилітньої давності “місто ста тисяч троянд” на умови сьогодення, один із варіантів міг би звучати як “місто трьохсот жовтих Рут”. Споглядаючи потоки жовтих “маршруток”, можна уявити сценарій із фантастичного фільму про ГАЗельки, що захопили транспортні артерії міста.

За діючою на сьогодні транспортною схемою м. Суми, щоденно на маршрути виходить 300 приватних мікроавтобусів, близько 40 тролейбусів та до 20 комунальних автобусів. Монополія “Рут” очевидна. Комунальний транспорт не складає гідної конкуренції приватному – тролейбусів мало, їздять вони рідко, далеко не завжди дотримуючись графіків. Тому абсолютна більшість пасажирів тролейбусів – це пільговики. І мабуть лише завдяки пільговим категоріям КП “Електроавтотранс” ще функціонує – навряд чи приватним перевізникам цікаво безкоштовно возити пенсіонерів, а потім чекати відшкодування із бюджету....

Наявна система громадського транспорту в Сумах стимулює містян користуватися маршрутками, які з недавніх пір після проведення останнього транспортного конкурсу почали іменуватися автобусами малої місткості звичайного режиму руху, проте насправді не є такими. Згідно Закону України “Про автомобільний транспорт” перевезення пасажирів у звичайному режимі руху – це перевезення з дотриманням УСІХ зупинок, передбачених розкладом руху, а ви спробуйте вийти на зупинці, попередньо не прокричавши про своє бажання на весь автобус... Мабуть всі чули, що зупинки на вимогу скасовані, а

от про обов'язок водіїв зупинятися на всіх стаціонарних зупинках чомусь ніхто не говорить.

Сам транспортний конкурс був досить суперечливим та скандальним: як такого змагання учасників не було – підприємці фактично не конкурували між собою за різні маршрути, розподіливши попередньо сфери впливу; перевізники попередньої каденції зі старту мали фору перед іншими в 11 балів (при тому що найбільша загальна сума балів згідно [протоколу](#) складала 45); всупереч вимогам громади у конкурсі мали право брати участь старі автобуси пасажиромісткістю 23+ у “належному технічному стані” (рівень цієї належності кожен пасажир може щодня оцінити власноруч) замість нових автобусів середньої місткості 40+. В процесі визначення переможців були і протести, і суди, і димові шашки, і скандальне відкликання судової заяви. В підсумку 18 із 39 маршрутів вибороли два підприємства – ТОВ “Сумипастрас” та ПП “Согор”. Перше пов'язують з депутатом Сумської міської ради Ігорем Перепекою, друге – з Сумським міським головою Олександром Лисенком, хоч де-юре обидва представники місцевої влади вже не числяться у складі засновників даних юридичних осіб. Основна маса машин, що перевозитимуть містян протягом наступних 5 років – це “Рути” віком від 2 до 11 років.

Ще серйозніші баталії розгорнулися на етапі визначення нового тарифу на перевезення. Отримавши надані перевізниками розрахунки собівартості перевезень, громадськість, яка щоденно на власні очі спостерігає за ситуацією із перевезеннями, дуже здивувалася що за даними перевізників маршрутки ніколи не бувають перевантажені та за рейс перевозить в середньому 12 пасажирів. Далі були вимоги не підтримувати подані розрахунки, протести, мітинги, перепалки на виконкомі, бійки на робочій групі, флешмоби та перфоманси, багатолюдна сесія, суди і т.д. І все це марно...

Можливо це прозвучить некоректно, але в Сумах склалася парадоксальна ситуація, коли хвіст виляє собакою: не міська влада з метою задоволення потреб громади визначає умови надання послуг та шукає виконавця під них, а діючі перевізники диктують свої умови, шантажуючи місто транспортним колапсом. І це не голослівні заяви, насправді – у випадку невиходу приватних маршруток у рейси наявний парк комунального підприємства не впорається із вивезенням пасажирів. А найстрашніше те, що жодного руху до розв'язання цієї монополії з боку влади не спостерігається.

Чи може такий стан справ бути викликаний тим, що міський голова м. Суми свого часу був пов'язаний із “маршруточним” бізнесом у якості співзасновника одного із найкрупніших на сьогодні перевізників. Звичайно – ні. Адже наш

мер-філантроп після виборів досить легко відмовився від власної долі в бізнесі. І хай нікого не дивує такий широкий жест, адже людина, яка за простою закладає свою квартиру під кількामільонний чужий кредит, задля блага рідного міста здатна і не на таке.

От тільки насправді розвивати комунальний транспорт ані мер, ані його команда чомусь не хочуть/здатні. Який із озвучених варіантів вірний – питання відкрите. А от варіант “немає можливості” при бюджеті розвитку чи не у мільярд гривень взагалі смішно було б озвучувати. У 2016 році навіть були виділені кошти на 10 тролейбусів, проте провести закупівлю міськрада спромоглася, а кошти вільного залишку в 2017-му було перенаправлено на інші цілі

І це при тому, що у передвиборчій програмі міського голови та правлячої партії було задекларовано закупівлю 10 тролейбусів та 5 автобусів щороку.

Закупівлі муніципального транспорту в Сумах	2015		2016		2017		2018	
	тролейбуси	автобуси	тролейбуси	автобуси	тролейбуси	автобуси	тролейбуси	автобуси
передвиборча програма партії мера	10	5	10	5	10	5	10	5
програма розвитку <u>пасажирського транспорту</u> 2016-2018			18	10	21	8	10	4
факт	12	0	0	8	0	2		

Більш того, розроблена діючим складом міськради програма розвитку міського пасажирського транспорту передбачає, що у 2016 році мало бути придбано 18 тролейбусів та 10 автобусів (8 середніх 40+ та 2 великих 100+), у 2017-му році – 21 тролейбус та 10 автобусів (2 середніх та 6 великих), у 2018-му – 10 та 4 відповідно.

По факту ж маємо зовсім інші показники: 2016 – 0 тролейбусів та 8 автобусів, 2017 – 2 середні автобуси (4 тролейбуси мали прибути у місто 20.06.2017, але наразі угода під загрозою зриву).

Писати програми ми навчилися, а от із виконанням – біда... Якби ж заплановане здійснювалося, жодний шантаж приватних перевізників не подіяв би – бо місто мало б реальну альтернативу.

Говорячи про систему пасажирських перевезень не можна не згадати про переможне будівництво та помпезне відкриття тролейбусної лінії по вулиці Прокоф'єва, у яку вкладено вже 18,5 млн. грн. (кошторисна вартість всього обсягу робіт після виведення лінії на вул. Кондратьєва – 30 млн.), проте

курсують за якою аж 2 тролейбуси з інтервалом у годину... А як щодо альтернативи? Чи не логічніше було б закрити дану ділянку “безрогими тролейбусами”, тобто великими автобусами, придбаними за ті ж кошти?

А якщо містянин не хоче користуватися громадським транспортом, але не має власного авто. Які варіанти? Велосипед? Яка ситуація у Сумах із велоінфраструктурою? Місто ще з 2013 року має цільову програму “Два колеса”, згідно якої рік за роком вже мало бути збудовано 24 км велодоріжок. І як ви гадаєте: яка тривалість доріжок облаштована на сьогодні? Прикро, але – 0. Знову на папері у нас все чудово, а коли доходить до реалізації – отримуємо провал.

От у чому альтернатива є майже завжди (звісно, за сприятливої погоди) – так це піші прогулянки. Беззаперечна перевага нашого міста – це компактність: за 40 хвилин дістатися зі спального району до центра не складає жодних проблем.

Висновок наступний: не варто чекати жодних позитивних зрушень допоки міська влада займатиметься профанацією замість реальної зміни пріоритетів у розвитку громадського транспорту у бік надання конкурентної переваги муніципальним автобусам та тролейбусам. Комфортному комунальному транспорту у місті Суми бути! Або ні...

Кредит ЄІБ на тролейбуси

12 квітня 2017 року Верховна Рада ратифікувала угоду між Україною та Європейським інвестиційним банком (ЄІБ). В угоді йдеться про проект "Міський громадський транспорт України", частиною якого є і наше місто. Згідно угоди, місто Суми повинно отримати кредит на 4 млн. євро на закупівлю 22 тролейбусів. Сума кредиту буде розбита на 5

траншів, що надаватимуться протягом 5 років. Умови кредиту такі:

- є пільговий період до 5 років;
- погашення – раз на півроку рівними частками до основної суми боргу або фіксованими платежами, що складаються з основної суми боргу та процентів;
- ставка кредиту (після завершення пільгового періоду) – 2% річних.

Здавалося б – це добра новина: Суми включені до великої кредитної угоди, є пільговий період, низька ставка. Але є одне “але”: кредит зазвичай беруть на засоби виробництва. І завжди рахують окупність, щоб прибуток від взятих у кредит засобів виробництва дозволяв платити і тіло кредиту, і відсотки за ним. Не кажучи вже про валютні ризики.

КП СМР “Електроавтотранс” є збитковим, особливо якщо врахувати те, скільки Сумська міська рада поповнює цьому КП статутний фонд (фактично виділяє гроші на закупівлю техніки). Виходить, що ми, платники податків, беремо у кредит техніку, яка не тільки не приносить прибутку, а ще і приносить збитки. Хто може пояснити, чим такий кредит кращий за закупівлю тролейбусів напряму з бюджету розвитку? В минулому, 2016 році у нас 129 млн. грн. розпорядники не встигли використати і повернули у нерозподілений залишок. Ця сума приблизно дорівнює тим 4 млн. євро, які місто Суми хоче взяти в кредит. І вишенька на торті – зі 129 невикористаних мільйонів, 36 не використало...КП СМР “Електроавтотранс”!

ПІСЛЯМОВА

Бюджетна децентралізація дала в руки міських голів величезні ресурси, і місто Суми тут не є винятком. У місті почалися масштабні інфраструктурні роботи – ремонт доріг, облаштування доріг, дитячих майданчиків, ремонти шкіл тощо. Це створює ілюзію того, що нинішня міська влада працює куди більш ефективно, ніж попередня. І ця ілюзія теж не є сумською новацією – таке відбувається по всій Україні. Але проблема полягає в тому, що жителі скоро зрозуміють, що покращення інфраструктури відбувається не тому, що новий мер краще старого, а тому що більшість їх податків тепер залишається у їх же громаді. Коли люди нарешті усвідомлять, що міський бюджет не падає з неба, а складається з податків з їх зарплати, настане момент політичної (а може і кримінальної) відповідальності для тих, хто бюджет розподіляє.

Цей текст – це попередження для тих, хто звик вважати міський бюджет власною годівничкою. У них ще є трохи часу прийти до тями і усвідомити, що світ навколо змінився – те, що легко сходило з рук до 2014 року, тепер є неприйнятним. Але час спливає, годинник історії тікає і наближає відповідальність як для відвертих корупціонерів, так і для просто чиновників, ефективність яких занадто низька для сучасних реалій.